

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΜΕΡΙΜΝΗ,
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛ. ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
(ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»)

ΕΤΟΣ Ε' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1956

ΑΡΙΘ. 6

Η ΚΡΑΥΓΗ ΤΟΥ ΙΕΡΑΤΕΙΟΥ

Ἐπὶ τῷ καταπληκτικῷ ἀγγέλματι τῆς ὑπὸ τόσον δραματικῆς συνθήκας ὑπὸ τῶν ἀγγλικῶν ἀρχῶν κατοχῆς τῆς Κύπρου ἀποτολμηθείσης ἀπελάσεως τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου καὶ Ἐθνάρχου τῆς Κύπρου κ. Μακαρίου, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κυρηναίας κ. Κυπριανοῦ κ. ἄ. ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου» Ἀθηνῶν τὸ κατωτέρω.

ΨΗΦΙΣΜΑ

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου» τῶν Κληρικῶν τῆς Ἱεραῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ἐκπροσωποῦν καὶ διερμηνεῖον τὴν κατάπληκτον γνώμην σύμπαντος τοῦ Ἱερατείου, μὲ κατόδυνον τὴν ψυχὴν πληροφορηθέντος τὸ ἀνήκουστον γεγονός τῆς ἀνιέρου ἀρπαγῆς τῆς Α. Μακαριότητος τοῦ Προκαθημένου τῆς ἀρχαιστάτης Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, μετ' ἄλλων Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ὑπὸ ὀργάνων Κράτους θεωρουμένου ὡς χριστιανικοῦ καὶ πεπολιτισμένου,

Ψ η φ ί ζ ε ι

1) Διαμαρτύρεται ἐντόνως πρὸς ὀλόκληρον τὸν πεπολιτισμένον χριστιανικὸν κόσμον διὰ τὴν πρωτοφανῆ ταύτην καὶ ἀνόσιον πράξιν, ἣτις ἀντιβαίνει καὶ πρὸς τὰς στοιχειωδεστέρας ἀρχὰς τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ποταμοὺς αἱμάτων ἔχυσαν οἱ λαοί, καὶ προσφάτως ἔτι.

2) Ἐκφράζει τὴν βαθυτάτην θλίψιν του διὰ τὸ κατάντημα τοῦτο, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἔφθασαν μίτε ἀλλόθρησκοι, καὶ εἰς τοὺς μᾶλλον δυσχειμέρους καιροὺς τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἰδιαζόντως δὲ βαρυτέραν αἰσθάνεται τὴν θλίψιν, διότι οἱ οὕτω καταφώρας καθυβρίζαντες πᾶν ἱερόν καὶ ὅσιον ἐμφανίζονται ὡς ἐκπρόσωποι λαοῦ κανχωμένου διὰ τὴν προσήλωσίν του εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ.

3) Στιγματίζει τὸ ἀνοσιούργημα τοῦτο καὶ ἐκκαλεῖ αὐτὸ ἐνώπιον τῆς συνειδήσεως τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, τὴν συμπαράστασιν τοῦ ὁποίου σοβαρῶς ἀναμένει καὶ διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ δικαίου αἰτήματος τῆς ἀποδόσεως τῆς ἐλευθερίας εἰς τὸ μαρτυρικὸν πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου.

Ἐγένετο ἐν Ἀθήναις, τῇ 10ῃ Μαρτίου 1956

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ο ΙΕΡΟΣ ΑΜΒΩΝ

ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Λήγοντος τοῦ ἔτους 1933 ἐδημοσιεύθη διάγραμμα συστηματικῆς σειρᾶς κηρυγμάτων, καταρτισθείσης ὑπὸ τοῦ ὑποσημειουμένου δι' ἐν ὀλόκληρον ἔτος καὶ ἀναφερομένης εἰς τὸ γενικὸν ζήτημα περὶ τῆς «ὁδοῦ τῆς σωτηρίας», ἀρχομένης δὲ ἀπὸ τῶν παραμονῶν τῶν Χριστουγέννων τοῦ ἔτους ἐκείνου (1933) καὶ ληγούσης τῇ μετὰ τὰ Χριστουγεννα Κυριακῇ τοῦ ἐπομένου (1934). Ἡ ὅλη σειρά ἦτο διηρημένη εἰς τρία ἄνισα τμήματα, ὧν ἕκαστον ὑποδιηρεῖτο εἰς μερικωτέρας μεθοδικὰς ἐνότητας, περιλαμβανούσας τὰ εἰδικὰ θέματα τοῦ κηρύγματος μιᾶς ὠρισμένης χρονικῆς περιόδου. Εἰς τὸν καταρτισμὸν τοῦ διαγράμματος ἐκείνου ὠρμήθημεν ἐκ λόγων καθαρῶς πρακτικῶν, καὶ δὴ καὶ ἐκ τῆς ἀνάγκης, ὅπως συστηματοποιήσωμεν τὸ ἡμέτερον κήρυγμα ἐν τῷ πανεπιστημιακῷ ναῶ, ἐν τῷ ὁποίῳ τότε ἐφημερεύομεν. Ἐδώκαμεν δ' αὐτὸ εἰς τὴν δημοσιότητα, καὶ παρακινήθentes ὑπὸ φίλων ἀσχολουμένων περὶ τὸ θεῖον Κήρυγμα, ἀλλὰ καὶ ἀποβλέψαντες εἰς τὴν παροχὴν ἀφορμῆς πρὸς μελέτην τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ συστηματοποιημένου κηρύγματος τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Δὲν εἶναι ἀνάγκη, ἴσως, νὰ προστεθῇ, ὅτι οὔτε ἐνομίσαμεν, ὅτι εἴμεθα οἱ μόνοι, οἵτινες ἐσκέφθημεν περὶ τῆς τοιαύτης ἀνάγκης—διότι περὶ πολλοῦ ποιούμεθα τὰς ἐργασίας τῶν τόσων τοῦ ἱεροῦ ἁμβωνος ἀκαταπονήτων ἐργατῶν, ζώντων τε καὶ κεκοιμημένων—, οὔτε ὑπεθέσαμεν ποτε ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξαντλήσωμεν διὰ τῆς ἀποπειρας ἡμῶν ἐκείνης τὸν ἀνεξάντλητον θησαυρὸν, τὸν ὁποῖον δύναται νὰ ἀρυσθῇ ἀπὸ τὸν λατρευτικὸν βίον τῆς Ἐκκλησίας μας ὁ πιστὸς καὶ ἐπιμελὴς ἱεροκέρυξ.

Πράγματι. Εἶναι ἀναμφίβολον, ὅτι ὁ ὅλος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας λατρευτικὸς βίος ἐγκλείει βαθυτάτην ψυχολογικὴν καὶ παιδαγωγικὴν σοφίαν, παρὰ τὴν ὠμολογημένην ἀνάγκην τῆς εἰς τινὰ σημεῖα προσαρμογῆς λεπτομερειῶν τινῶν πρὸς τὰς ση-

μερινάς, ὅπως ἰδιαζούσας, συνθήκας τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος, ἀνάγκην, ἢ ὅποια προκύπτει πάλιν ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ἀξίας, τὴν ὅποیان ἐνέχει ἢ ὀρθόδοξος λατρεία, ἢ ὅποια, κατὰ τὸ πλεῖστον, παραμένει, δυστυχῶς, ἄγνωστος καί, συνεπῶς, ἀνεκμετάλλευτος διὰ τὸ μέγα πλῆθος τῶν πιστῶν. Ὁ προσεκτικὸς δὲ παρατηρητὴς θὰ διίδη ἀμέσως εἰς τὰς διαφόρους λειτουργικὰς περιόδους καὶ σύνολα ὀλόκληρα μεθοδικῶν ἐνοτήτων, διὰ τῶν ὁποίων, κατὰ τρόπον ἀληθῶς θαυμάσιον, παιδαγωγεῖται ὁ πιστὸς εἰς τὴν νοητικὴν καὶ τὴν συναισθηματικὴν οἰκείωσιν τῶν ὑπερφυῶν τῆς Πίστεως ἀληθειῶν καὶ καθοδηγεῖται παιδαγωγικώτατα εἰς τὴν βίωσιν αὐτῶν.

Τῆς ὅλης ταύτης μορφωτικῆς ἐργασίας μετέχουσι τόσον τὰ ἱερὰ ἄσματα, ὅσον καὶ τὰ ἀγιογραφικὰ ἀναγνώσματα, δι' ὧν ποικίλλεται ἐκάστη περίοδος λειτουργικῆ. Καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι καὶ τὸ θεῖον κήρυγμα ἀνάλογον πρέπει νὰ ἔχη τὸν σκοπὸν καὶ ὅτι—προκειμένου περὶ τῶν ἡμερῶν μας—καὶ ἐπιβάλλεται, ὅπως διὰ τοῦ κηρύγματος δίδεται ὁ τόνος καὶ ἡ ὄθησις πρὸς τὴν ἐμβάνθυσιν εἰς τὰς ἐννοίας, τὰς ὁποίας ἐκάστοτε ἡ Ἐκκλησία ζητεῖ νὰ ὑποβάλη ἢ καὶ ἀπλῶς νὰ ὑπομνήσῃ εἰς τοὺς πιστοὺς. Ἐπὶ τῆς ἀρχῆς δὲ ταύτης κυρίως ἐβασίσασαμεν τὸ «διάγραμμα» μας ἐκεῖνο, ἐξαίροντες ἐκ τοῦ ὅλου κύκλου τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὑποβαλλομένων ἐννοιῶν ἐκεῖνας μόνον τὰς ἐννοίας, ὅσας ἡμεῖς ἐθεωρήσαμεν τότε ὡς πρωταρχικὰς καὶ ἀπολύτως ἀναγκαίας διὰ τὴν πρώτην μετὰ τοῦ εὐσεβοῦς ἀκροατηρίου, ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας, συνεννόησιν καὶ γνωριμίαν, τὴν ὅποیان θεωροῦμεν ὡς ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν διὰ τὸ ἔργον τῆς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος διδασκαλίας.

Τὸ περὶ, οὐ ὁ λόγος ἀνωτέρω κηρυκτικὸν διάγραμμα ἴσως ἀναδημοσιεύσωμεν ἐν καιρῷ χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ «Ἐφημερίου». Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὅμως θὰ συνεχίσωμεν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς φύλλου τὰς περὶ τοῦ συστηματικοῦ θεῖου Κηρύγματος γενικὰς σκέψεις μᾶς, ὡς πρὸς τὴν, ἣν διατρέχομεν ἤδη, περίοδον τοῦ «Τριωδίου» καὶ τὴν μετὰ ταύτην ἀμέσως ἐπομένην, τὴν τοῦ «Πεντηκοσταρίου».

Ε. Γ. Μ.

«Κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι εὐκαιρῶς ἀκαιρῶς, ἔλεγξον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον, ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ... ἔργον ποιήσον εὐαγγελιστοῦ, τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον».

(Β' Τιμ. 4,2—3.5)

ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Η ΕΠΑΦΗ ΤΟΥ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ
ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΔΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΝ

Τὸ ἀπαραίτητον τῶν ποιμαντορικῶν ἐπισκέψεων εἶναι πανθομολογούμενον. Καί, ὅπως πολὺ ὀρθῶς τονίζεται ἐξ ὅλων τῶν πλευρῶν, μόνον διὰ τῆς κατ' οἶκον ἐπικοινωνίας θὰ εἶναι οὐσιαστικὴ ἡ ἐπαφή τοῦ ἱερέως μετὰ τὴν ἐνορίαν του.

Ἄλλὰ ἐπὶ τῇ βάσει ποίων ἀφορμῶν ἢ εὐκαιριῶν ὁ ποιμὴν θὰ κάμῃ τὰς ἐπισκέψεις του εἰς τὰ σπίτια τῶν ἐνοριτῶν του;

Ἐπάρχουν τέτοιαι εὐκαιρίαι; Δίδονται εἰς τὸν ἱερέα, ὁ ὁποῖος θέλει νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ ποιμαντορικόν του ἔργον εἰς ὅλον τὸ πληρωμα τῆς ἐνορίας του, ἀφορμαὶ ἐπισκέψεως τῶν ἐνοριτῶν του; Ἐκ πρώτης ὄψεως σχηματίζει κανεὶς τὴν ἀντίληψιν, ὅτι, καὶ ἂν ὑπάρχουν εὐκαιρίαι, αὐταὶ θὰ εἶναι ἐλάχισται ἢ ὅτι, καὶ ἂν δίδωνται ἀφορμαί, εἶναι δύσκολον νὰ τὰς ἐκμεταλλευθῇ κανεὶς.

Μία ὅμως προσεκτικωτέρα μελέτη τοῦ ζητήματος δείχνει, ὅτι πολλαὶ εὐκαιρίαι καὶ ἀφορμαὶ παρουσιάζονται, αἱ ὁποῖαι διευκολύνουν τὰ μέγιστα τὸν ἱερέα νὰ ἐπισκέπτεται κατ' οἶκον τοὺς ἐνορίτας του.

Ἀφορμαί. Ποῖαι, λοιπόν, εἶναι αἱ ἀφορμαί, ποὺ θὰ μᾶς βοηθήσουν, νὰ πλησιάσωμεν καὶ νὰ ἐπικοινωνήσωμεν μετὰ τὴν ἐνορίαν μας;

Θὰ ἠμπορούσαμεν μετὰ ὀλίγας λέξεις νὰ εἴπωμεν, ὅτι κάθε εὐχάριστον ἢ δυσάρεστον γεγονός, ποὺ συμβαίνει εἰς τοὺς ἐνορίτας μας, εἶναι καὶ μία θαυμασία καὶ οὐρανόπεμπτος εὐκαιρία νὰ τοὺς ἐπισκεφθῶμεν εἰς τὸ σπίτι.

Δὲν εἶναι ὑπερβολὴ νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὁ ἱερεὺς, ὡς ποιμὴν καὶ πατὴρ τῶν πιστῶν τῆς ἐνορίας του, εἶναι ἀπαραίτητος καὶ εἰς τὴν χαράν των καὶ εἰς τὴν θλίψιν των. Διότι, ἂν κάθε χριστιανὸς ὀφείλῃ νὰ χαίρῃ μετὰ χαϊρόντων καὶ νὰ κλαίῃ μετὰ κλαιόντων, πολὺ περισσότερον αὐτὸ ἀποτελεῖ καθήκον τοῦ Ἐφημερίου, τοῦ ὑπευθύνου διὰ τὴν ψυχικὴν κατάστασιν τῶν λογικῶν προβάτων, ποὺ τοῦ ἐνεπιστεύθη ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Ἐκκλησία.

Α'. Εὐχάριστα γεγονότα. Καὶ πρῶτα-πρῶτα, ὁ ἱερεὺς ἠμπορεῖ νὰ χρησιμοποίησῃ τὰ χαρμόσινα γεγονότα, ποὺ συμβαίνουν εἰς μίαν οἰκογένειαν, διὰ νὰ τὴν ἐπισκεφθῇ. Ποῖα εἶναι αὐτά;

1. Αἱ ἐορταί. Ἐπὶ τοῖς ὀνομαστηρίοις. Δὲν ἔχει ἀνάγκη ὁ Ἐφημέριος ἰδιαίτερας προσκλήσεως, διὰ νὰ

μεταβῆ εἰς τὸ σπίτι τοῦ ἐορτάζοντος ἐνορίτου του. Αὐτὸς εἶναι, λόγῳ θέσεως καὶ ἀποστολῆς, ὁ πλέον οἰκειὸς.

Τὸ μόνον ποῦ πρέπει νὰ προσέξωμεν εἶναι, νὰ μὴ κάμνωμεν τὰς ἐπισκέψεις μας εἰς τοὺς ἐορτάζοντας τὴν πρώτην ἡμέραν καὶ μάλιστα τὸ ἀπόγευμα. Θὰ μεταβῶμεν τὴν δευτέραν ἢ τρίτην ἡμέραν. Ἔτσι θὰ ἀποφύγωμεν τὸν δυσάρεστον συνωστισμόν, τὰ σχόλια καὶ τὰς ἐπικρίσεις τῶν ἀδιαφόρων ἀνθρώπων, τοὺς χορούς, τὰ τραγούδια... Καὶ τὸ ἐπίσης σπουδαῖον: ἔτσι θὰ ἔχωμεν ἄνεσιν κατὰ τὴν ἐπικοινωνίαν μας μετὰ τὸν ἐορτάζοντα καὶ τοὺς οἰκειοὺς του καὶ θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ ὁμιλήσωμεν οἰκειότερα καὶ οἰκοδομητικώτερα.

Βεβαίως, εἰς τὰς ἐπισκέψεις αὐτὰς θὰ περιλάβωμεν καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς πλουσίους. Ὅχι ἐξαιρέσεις. Ὅχι μόνον εἰς τοὺς φίλους καὶ τοὺς γνωστοὺς, ἀλλὰ πρὸς ὅλους. Εἶναι ἀρίστη ἡ ἐντύπωσις, ὅταν ἰδοῦν, ὅτι τοὺς ἐνθυμηθήκαμεν. Ἄς ἀφήσωμεν, ὅτι ἀπὸ τὸν ἱερέα τῆς ἐνορίας των θὰ ἀκούσουν πραγματικὰς εὐχὰς, μαζί με τόσα ἄλλα χριστιανικὰ καὶ οἰκοδομητικὰ λόγια χάριτος καὶ ἀληθείας.

2. Ἄρραβῶνες καὶ γάμοι. Ἡ πρώτη ἐπικοινωνία μας μετὰ τοὺς μνηστευομένους ἢ ἐρχομένους εἰς γάμον, καθὼς καὶ μετὰ τὰς οἰκογενείας των, θὰ εἶναι εἰς τὸν ναόν, ὅπου θὰ ζητήσουν τὴν ἔκδοσιν πιστοποιητικῶν. Ὁ Ἐφημέριος δὲν θὰ περιορισθῆ εἰς τὸ νὰ ἐκδώσῃ μετὰ τὴν συνηθισμένην τυπικότητα τὸ πιστοποιητικόν. Θὰ χρησιμοποίησῃ τὴν εὐκαιρίαν, ποῦ τοῦ δίδεται, νὰ τακτοποιήσῃ τὴν ποιμαντορικὴν του ἐπίσκεψιν εἰς τὸ σπίτι. Θὰ εἰπῆ: «Συγχαρητήρια, ὁ Θεὸς νὰ σὰς εὐλογήσῃ... Θὰ περάσω καὶ ἀπὸ τὸ σπίτι, νὰ συγχαρῶ... Θέλω μόνον νὰ ἔλθω μιὰ ὥρα, ποῦ θὰ εἴσθε καὶ οἱ δυὸ στὸ σπίτι (καὶ ὁ μνηστὴρ δηλ. καὶ ἡ μνηστή). Με εἰδοποιεῖτε, παρακαλῶ, γιὰ τὴν ἡμέρα καὶ ὥρα...».

Καὶ θὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του. Τὸ ἔδαφος εἶναι πλέον προπαρασκευασμένον. Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ ἱερέως ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ καὶ μετὰ τοὺς ἀρραβῶνας, ὅπως καὶ πρὸ τοῦ γάμου. Κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν, ποῦ θὰ κάμῃ, δὲν θὰ περιορισθῆ εἰς τὸ νὰ εὐχηθῆ μόνον. Εἶναι εὐκαιρία μοναδικὴ νὰ διδάξῃ, νὰ συμβουλευθῇ, νὰ ὁμιλήσῃ διὰ τὴν χριστιανικὴν σημασίαν τοῦ γάμου, διὰ τὴν ἱερότητα τῆς οἰκογενείας, διὰ τὴν χαρὰν ποῦ δίδουν τὰ παιδιὰ, διὰ τόσα ἄλλα σχετικὰ. Πόσον εὐκόλα τὰ ἀκούουν οἱ ἐνδιαφερόμενοι εἰς παραμονὰς γάμου! Εἶναι ψυχολογικωτάτη ἡ στιγμή, διὰ νὰ προσέξουν ἀληθείας, ποῦ θὰ τοὺς χρειασθοῦν εἰς ὅλην των τὴν ζωὴν.

Τὰ αὐτὰ ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ ὁ ἱερεὺς καὶ εἰς τὰς ἐπετεῖους τοῦ γάμου. Πολλοὶ ἐορτάζουν τὴν ἐπέτειον αὐτὴν. Θὰ τοὺς ἐπισκεφθῆ καὶ ὁ ἱερεὺς, διὰ νὰ εὐχηθῆ, νὰ ἐνισχύσῃ, νὰ καθοδηγήσῃ διὰ νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν χαρὰν τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν

εύρισκεται ενώπιον οικογενειῶν ἐπιτυχημένων καὶ χριστιανικῶν, πού θεωροῦν τὸν γάμον «μυστήριον μέγα» καὶ τὸν κρατοῦν τόσον ὑψηλά.

3. Αἱ βαπτίσεις. Τὸ μυστήριον ἔγινεν εἰς τὸν ναόν. Ὁ ἱερεὺς ἐξεπλήρωσε τὴν ἁγιαστικὴν του διακονίαν. Δὲν θὰ περιορισθῆ, ὅμως, ἕως ἐδῶ. Πρέπει νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ποιμαντορικὸν του καθήκον. Καὶ αὐτὸ θὰ γίνῃ εἰς τὸ σπίτι τοῦ βαπτισθέντος.

Ἄλλὰ πότε θὰ γίνῃ ἡ ἐπίσκεψις; Δύο, τρεῖς ἢ καὶ περισσοτέρας ἡμέρας μετὰ τὴν βάπτισιν. Καὶ ἐδῶ ἔχομεν τόσα νὰ εἴπωμεν εἰς τοὺς γονεῖς τοῦ βαπτισθέντος, εἰς τὸν ἀνάδοχον, εἰς τὴν γιαιάν καὶ εἰς ὄλους τοὺς οἰκείους, διὰ τὴν χριστιανικὴν ἀνατροφὴν τῶν παιδιῶν.

4. Οἱ ἁγιασμοὶ (οἰκιῶν, καταστημάτων, γραφείων, ἐργοστασιῶν κ.λ.π.). Διὰ νὰ προσφέρωμεν τὴν ὑπηρεσίαν αὐτὴν, καλούμεθα ἀπὸ τοὺς ἐνδιαφερομένους. Ἐπομένως, ἐδῶ ἡ ἐπίσκεψις εἶναι εὐκολωτάτη.

Προτοῦ νὰ κάμωμεν τὸν ἁγιασμόν, μᾶς δίδεται θαυμασίᾳ εὐκαιρίᾳ, νὰ εἴποῦμε δυὸ λόγια: «Καλὰ ἐκάματε, νὰ ζητήσετε πρῶτα-πρῶτα τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ... Δὲν ὑπάρχει καλύτερος τρόπος νὰ εὐδοκιμήσῃ, νὰ προκόψῃ, νὰ εὐτυχῆσῃ κανεὶς, ἀπὸ τὸ νὰ θεμελιώσῃ τὸ σπίτι του, τὴν ἐργασίαν του, τὴν ἐπιχείρησίν του εἰς τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ». Ὅταν προσέξωμεν, νὰ τελῶσωμεν ἀργά, μὲ κατάνυξιν, μὲ φλόγα πίστεως καὶ εὐσεβείας τὸν ἁγιασμόν, θὰ διδάξωμεν ὄχι ὀλιγώτερον.

Σημείωσις: Θὰ ξαναπαῖμε καὶ πάλιν ἀργότερα. Ἡ δευτέρα ἐπίσκεψις, πού γίνεται πλεόν ἀπὸ ἰδικὴν μας πρωτοβουλίαν καὶ θέλησιν, θὰ μᾶς συνδέσῃ στενὰ μαζύ των. Θὰ ἀντιληφθοῦν ἔτσι τὸ ποιμαντορικὸν ἐνδιαφέρον μας. Θὰ ἐρωτήσωμεν, πῶς πηγαίνει ἡ ἐργασία... Θὰ ἀκούσωμεν τὰς δυσκολίας, πού συναντᾷ ἡ οἰκογένεια... Θὰ συμβουλευσωμεν καὶ θὰ διδάξωμεν ὅ,τι αἱ περιστάσεις ἀπαιτήσουν.

5. Εὐχαί εἰς τὴν λεχώ. Καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν μᾶς καλοῦν οἱ οἰκεῖοι. Ἀπὸ ἡμᾶς ἐξαρτᾶται ἡ ἐπίσκεψις μας νὰ μὴ περιορισθῆ εἰς μίαν ξηρὰν εὐχὴν. Νὰ χρησιμοποιοῦμε τὴν περίστασιν, διὰ νὰ εἴποῦμε καὶ ἐδῶ κάτι διὰ τὴν μητέρα, διὰ τὸ παιδί...

6. Ἐπάνοδος ξενητευμένων. Θὰ ἐπισκεφθῆ τὰς οικογενείας των καὶ ὁ ἱερεὺς. Θὰ καλωσορίσῃ καὶ αὐτὸς τοὺς ἐπιστρέψαντας. Θὰ γνωρισθῆ μαζύ των. Θὰ εὔρῃ τὸν τρόπον νὰ εἰπῆ δυὸ λόγια καὶ διὰ τὰ καλὰ τῆς Ἑλλάδος, διὰ τὴν ζωηροτάτην χρι-

στιανικήν κίνησιν τῶν ἡμερῶν μας καὶ τὴν ἐν γένει ζωὴν καὶ δραῖσιν τῆς Ἐκκλησίας μας.

7. Ἐπὶ τῇ λήψει πτυχίου), ἀπὸ τὸν υἷδν ἢ τὴν κόρην, ἢ εἰς ἐν ἄλλο παρόμοιον συμβάν. Θὰ εὐχηθοῦν τόσοι καὶ τόσοι. Πῶς θὰ μείνη ξένος ὁ πνευματικὸς ἡγέτης τῆς ἐνορίας; Καὶ ἡ ἀφορμὴ αὐτὴ μᾶς ἀνοίγει τὸν δρόμον, νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὴν χαίρουσαν οἰκογένειαν, διὰ νὰ εὐχηθῶμεν καὶ ἡμεῖς, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ τονίσωμεν, πῶς τὸν θέλει τὸν ἐπιστήμονα σήμερον ἡ Κοινωνία, ἡ Πατρίς, ἡ Ἐκκλησία, ὁ Χριστός.

(Ἐπεταὶ τὸ τέλος)

† Ἀρχιμ. ΠΕΤΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΑΣ, Ἱεροκήρυξ

ΑΙ ΑΙΡΕΣΕΙΣ

ΟΙ “ΑΝΤΒΕΝΤΙΣΤΑΙ, ΚΑΙ ΟΙ “ΑΝΤΒΕΝΤΙΣΤΑΙ ΤΗΣ Ζ’ ΗΜΕΡΑΣ,,

Α’.

Ὁ Ἀντβεντισμὸς εἶναι αἵρεσις, τὴν ὁποίαν ἔδρυσεν προτεστάντης τις ὀνόματι Γουλιέλμος Μίλλερ, ὅστις προήρχετο ἀπὸ τὴν γνωστὴν προτεσταντικὴν ὁμολογίαν τῶν Βαπτιστῶν. Ὁ ἐν λόγῳ Μίλλερ ἐγεννήθη εἰς τὸ Πίτσβριλδ τῆς Μασσαχουσέτης τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῷ 1782, εἶχε μικρὰν μόρφωσιν καὶ ἐπηγγέλετο τὸν γεωργικηματίαν. Ἐμελέτησε δι’ ὀλίγον χρόνον τὴν Ἀγίαν Γραφήν καὶ τὸν Αὐγούστον τοῦ ἔτους 1831 ἤρχισε νὰ κηρύττῃ, κατὰ αὐτοσχέδιον τρόπον, εἰς χωρῖα πλησίον τῆς γενετείρας του καὶ κατόπιν εἰς διαφόρους πόλεις τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, μεταξύ τῶν ὁποίων συγκαταλέγεται καὶ ἡ Βοστώνη.

Τὸ κήρυγμα τοῦ Μίλλερ ἦτο μία ἐντελῶς αὐθαίρετος διακήρυξις, ὅτι αἱ προφητεῖαι τοῦ Προφήτου Δανιὴλ καὶ τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου, περὶ τῆς Δευτέρας Ἐλευσεως καὶ Παρουσίας τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον, θὰ ἐπληθύνοντο κατὰ τὸ ἔτος 1843.

Οὕτω, συγκεκριμένως, ὁ ἐν λόγῳ Μίλλερ ὤρισεν εἰπὼν, ὅτι τὴν 21ην Μαρτίου τοῦ ἔτους 1843 θὰ ἤρχετο ὁ Ἰῶδς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῶν νεφελῶν μετὰ δυνάμειν καὶ δόξης πολλῆς, καὶ θὰ ἔκρινεν ἐπὶ τῆς γῆς ζῶντας καὶ νεκρούς, ὡς γράφει ἡ Ἀποκάλυψις (Ἀποκ. 1,7).

Ἡ εἰδησις αὕτη, ὡς ἦτο φυσικόν, ἐξένισε καὶ ἐτρόμαξε πολλοὺς ἀφελεῖς προτεστάντας, οἱ ὁποῖοι, ἐγκαταλείψαντες τὰς θρησκευτικὰς

των κοινότητας, προσεκολλήθησαν και ἐγένοντο μέλη τῆς κινήσεως τοῦ Μίλλερ. Ἄμα τῇ ἀνατολῇ, λοιπόν, τοῦ ἔτους 1843, οἱ πολυπληθεῖς καταστάντες ὀπαδοὶ τοῦ Μίλλερ, ἔχοντες ὀνομασθῆ πλεόν («Ἄντβεντισταί») ἀπὸ τὴν λέξιν «ἀντβεντ», σημαίνουσιν τὴν «ἔλευσιν», ἐν προκειμένῳ δὲ τὴν δευτέραν ἔλευσιν τοῦ Κυρίου, ἤρχισαν νὰ ἐτοιμάζωνται διὰ νὰ ὑποδεχθοῦν τὸν Χριστόν. Ἐν παραλήρημα ἐνθουσιασμοῦ, ἐν εἶδος ὀμαδικῆς παραφροσύνης ἤρχισε τότε νὰ καταλαμβάνη τοὺς Ἄντβεντιστάς, οἱ ὁποῖοι ἤρχισαν συγχρόνως νὰ βλέπουν φανταστικά ὀράματα, φανταστικὰς ἀποκαλύψεις και νὰ ἀκούουν διαφόρους οὐρανίους, κατ' αὐτοὺς, φωνάς. Ὁ Μίλλερ ἐνίσχυεν ὅλα αὐτὰ μὲ τὰ κηρύγματά του. Ἴδου ἓνα χαρακτηριστικὸν τμήμα ἀπὸ ὀμιλίαν του.

«Αὐτὸ τὸ ἔτος..., ὃ δοξασμένον ἔτος! ἡ «σάλλιγξ ἡχῆσει μέγα», τὰ ἐξόριστα τέκνα θὰ ἐπιστρέψουν ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Οἱ ἐσοκρισμαῖοι ἀγαθοὶ θὰ συναντηθοῦν εἰς τοὺς αἰθέρας, οἱ προκατακλυσμαῖοι πατέρες θὰ συναντηθοῦν, ὁ Νῶε μὲ τὰ παιδιὰ του, ἐπίσης ὁ Ἄβραὰμ μὲ τοὺς ἰδικούς του, οἱ Ἑβραῖοι μὲ τοὺς Ἑθνικούς, αὐτὸ τὸ ἔτος, τὸ ἔτος τῶν ἔτων, τὸ ἔτος τὸ ὁποῖον ἀνεμνον ὅλα τὰ ἔτη...».

Ἐπὶ πλεόν, οἱ Ἄντβεντισταί, ὅσον ἐπλησίαζεν ἡ 27η Μαρτίου, ἐφρόντιζαν νὰ ἐγκαθίστανται εἰς τὰς πεδιάδας και τοὺς λόφους, διὰ νὰ ἴδουν τὸ θέαμα τῆς συντελείας τοῦ κόσμου και ἄλλοι ἐσύχναζον εἰς τὰ νεκροταφεῖα, διὰ νὰ ἴδουν πρῶτοι τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν. Ἄλλ' ἡ 21η Μαρτίου 1843 ἀνέτειλε και ἔδυσε ἐν ἡρεμίᾳ, χωρὶς οὐδὲ τὸ παραμικρὸν ἐκ τῶν προφητευθέντων νὰ ἐκπληρωθῆ. Ἀπογοήτευσιν κατέλαβε χιλιάδας ἀφελῶν, ἀναμενόντων νὰ ἴδουν τὴν Δευτέραν τοῦ Κυρίου Παρουσίαν, φυσικῶς δὲ πρῶτον τὸν διαψευσθέντα νεοπροφήτην Μίλλερ. Πλὴν ὅμως, εὐρέθη κάποιον παροδικὴ διέξοδος μὲ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ Μίλλερ, ὅτι εἶχε κάμει κάποιον λάθος εἰς τοὺς ὑπολογισμούς του, νεώτεροι δὲ και ἀκριβέστεροι ὑπολογισμοὶ αὐτοῦ και τοῦ ἐπιτελείου του ἔδωκαν νέαν ἡμερομηνίαν τῆς Δευτέρας Παρουσίας, τὴν 22αν Ὀκτωβρίου τοῦ ἐπομένου ἔτους 1844, κατὰ τὴν ὁποίαν, ὡσαύτως, ὡς ἦτο φυσικόν, αἱ ἐλπίδες τῶν ἀναμενόντων διεψεύσθησαν, διότι οὐδὲ ὁ Χριστὸς ἐπὶ τῶν νεφελῶν, οὐδὲ καν νεφέλαι ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ, ἐφάνησαν.

Μετὰ και τὴν δευτέραν διάψευσιν τῶν προσδοκιῶν του, παρεδέχθη ὁ Μίλλερ, ὅτι ἀναμφισβητήτως ἔσφαλε και ἀπογοητευμένος δὲν ἠσχολήθη πλεόν μὲ προφητείας και καθορισμὸν χρονολογιῶν συμβησομένων γεγονότων, «ἀ ὁ Θεὸς ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ», και ἐφ' ὅσον, ἄλλως τε, ὑπάρχει ρητὴ διαβεβαίωσις τοῦ Χριστοῦ, ὅτι «περὶ... τῆς ἡμέρας ἐκείνης» δηλ. τῆς Δευτέρας Αὐτοῦ Παρου-

σίας, «ἢ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι ἐν οὐρανῷ, οὐδὲ ὁ Υἱός, εἰμὴ ὁ Πατήρ» (Μάρκ. 13,32. Ματθ. 24,36).

Οὕτως ἤρχισεν ἡ αἵρεσις τῶν Ἀντβεντιστῶν, χωρὶς ὅμως νὰ σταματήσῃ μέχρις ἐδῶ, διότι οἱ ἐνθουσιασται αὐτοί, οἱ ὅποιοι ἐπίστευσαν εἰς τὰς προφητείας τοῦ Μίλλερ, ὅταν καὶ ὁ προφήτης των ἀκόμη ἔπαυσε νὰ ἀσχολῆται μὲ αὐτάς, ἐσταμάτησαν μὲν τοὺς προσδιορισμοὺς χρονολογιῶν τῆς Δευτέρας τοῦ Κυρίου Παρουσίας, δὲν ἐγκατέλειψαν ὅμως καὶ τὴν πίστιν των εἰς μίαν ὀπωσδήποτε ταχεῖαν ἐμφάνισιν τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς κάθε συνάθροισίν των δέ, καὶ ἐνταῦθα ἐν Ἑλλάδι, ἀπαρεγκλίτως κηρύττουσιν, καὶ εἰς τὰ διάφορα ἐντυπα αὐτῶν γράφουσιν, ὅτι ὅλα τὰ «σημεῖα τῶν καιρῶν» δεικνύουσιν τὴν προσεγγίζουσαν ἔλευσιν τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὅποιος θὰ ἰδρῦσῃ ἐπὶ τῆς γῆς εὐδαίμονα βασιλείαν, εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο διδάσκοντες, ὡς καὶ οἱ χιλιασταὶ διδάσκουσιν, δεδομένου ὅτι δὲν ἀπέχουσιν πολὺ οἱ μὲν ἀπὸ τοὺς δέ. Τὰ αὐτὰ κηρύττουσιν καὶ γράφουσιν εἰς πᾶσαν ἐποχὴν, ἀλλ' αἱ γενεαὶ διαδέχονται ἢ μία τὴν ἄλλην, χωρὶς τὸ ἐκβιαζόμενον γεγονός τῆς Παρουσίας τοῦ Χριστοῦ νὰ λαμβάνῃ χώραν. Ἀφ' οὗ ἐξηκολούθησαν νὰ ὑφίστανται ὡς συγκεκροτημένον σῶμα, ὡς εἶναι σύνθηες εἰς τὰς προτεσταντικὰς ομάδας, ὑποδιηρέθησαν τῷ 1846, μὲ τὴν ἀπόσπασιν τῶν λεγομένων «Ἀντβεντιστῶν τῆς ἐβδόμης ἡμέρας» καὶ τῷ 1861 μὲ τὴν ἀπόσπασιν τοῦ «Χριστιανικοῦ Ἀντβεντιστικοῦ Συνδέσμου», ἀμφιβάλλοντος διὰ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς. Ἐπηκολούθησεν σχηματισμὸς καὶ ἄλλων ἀνεξαρτήτων ομάδων, μιᾶς τῷ 1864 ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἐνωσις Ζωῆς καὶ Παρουσιῶν», καὶ ἄλλης τῷ 1866 ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ». Τέλος δέ, τῷ 1888 ἐσχηματίσθη διὰ τῆς ἐνώσεως διαφόρων ἐτέρων μικρῶν Ἀντβεντιστικῶν ομάδων, εἰς Σύνδεσμος ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ δι' Ἰησοῦ Χριστοῦ». Πᾶσαι αἱ ὑποδιαιρέσεις αὐταὶ τῶν Ἀντβεντιστῶν χρησιμοποιοῦν τὰς Ἀγίας Γραφάς, τὰς ὁποίας ἐρμηνεύουσιν συμφώνως πρὸς τὰς ἐπιθυμίας των, χωρὶς νὰ ἔχουσιν ὄριον εἰς τὰς αὐθαιρεσίας, τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν διαστρέβλωσιν ὡς πρὸς τὴν ἐρμηνείαν αὐτῶν. Ἐχουσιν Πάστορας διὰ τὰς τελετάς καὶ τὴν διδασκαλίαν, δὲν πιστεύουσιν εἰς τὴν ἱερωσύνην οὐδὲ εἰς τὰ μυστήρια. Ἐχουσιν εὐκτηρίους οἴκους, τὸ δὲ Βάπτισμα καὶ τὴν Θεῖαν Εὐχαριστίαν παραδέχονται ὡς ἀπλᾶς τελετάς καὶ οἱ βαπτιζόμενοι εἶναι ἐνήλικες.

Ἡ διδασκαλία των, ἐν γένει, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γνωσθῇ ἐπαρκῶς καὶ νὰ καθορισθῇ σαφῶς, δεδομένου ὅτι ποικίλλει ἀπὸ κοινότητος εἰς κοινότητα, ὡς καὶ μεταξὺ τῶν διαφόρων Παστόρων

τῆς αἰρέσεως, διὰ τὸν λόγον ὅτι ὁ καθείς ἐρμηνεύει τὰς Ἀγ. Γραφὰς κατὰ τὸ δοκοῦν, τὸ γεγονός δὲ τοῦτο ὀδηγεῖ εἰς πλήρη σύγχυσιν καὶ ἀσυμφωνίαν. Αὐτὰ ἦσαν τὰ ἀποτελέσματα τῆς αὐθαιρέτου ἐρμηνείας τῶν Ἀγ. Γραφῶν καὶ τῶν προφητειῶν ὑπὸ τοῦ Γουλιέλμου Μίλλερ, ἐν γενικωτάταις δὲ γραμμαῖς ἢ ἀρχῇ καὶ ἡ ἐξέλιξις τῶν Ἀντβεντιστῶν.

Ἄλλ' ἐκ τῶν προαναφερθεισῶν ομάδων ἐκείνη, ἡ ὁποία ἔλαβεν ἐν συνεχείᾳ παραιτέρω ἐξέλιξιν, ἐνεπτύχθη δὲ μετὰ ταῦτα καὶ δρᾷ προπαγανδιστικῶς μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, χωρὶς νὰ ἀπογοητευθῇ διὰ τὸ ὅτι ὁ Χριστὸς μέχρι τῆς σήμερον ἀκόμη δὲν ἦλθεν ἐπὶ τῆς γῆς, εἶναι ἡ ὁμάς τῶν «Ἀντβεντιστῶν τῆς ἐβδόμης ἡμέρας».

Οὗτοι ὠνομάσθησαν διὰ τῆς ὀνομασίας αὐτῆς ἐκ τῆς τηρήσεως τῆς ἀργίας τῆς «ἐβδόμης» ἡμέρας, ἤτοι τοῦ «Σαββάτου» ἀντὶ τῆς «Κυριακῆς».

Τῆς ὑποδιαίρεσεως ταύτης τῶν Ἀντβεντιστῶν ἰδρυτῆς καὶ ἀρχηγὸς ὑπῆρξε μία κυρία, ἡ Ἐλένη Γουάιτ, τῆς ὁποίας τὸ οἰκογενειακὸν ἐπώνυμον ἦτο Χάρμον. Αὕτη, νέα ἀλλὰ νευροπαθῆς γυνή, ἐδημιούργησε, μετὰ τὰς ἀποτυχίας τοῦ Μίλλερ, τὴν ἐν λόγῳ νέαν ὁμάδα καὶ ἔδωκε τὴν ὀνομασίαν εἰς αὐτήν. Διεκῆρυξε δέ, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐν τῇ πραγματικότητι ἦλθε τῷ 1844, οὐχὶ ὅμως εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ διὰ νὰ εἰσέλθῃ καὶ καθαρῶς τὸ «Ἱερὸν εἰς τοὺς Οὐρανοὺς» καὶ ὅτι τότε ἡ ἰδία ἡ Ἐλένη Χάρμον—Γουάιτ, παρελήφθη θαυματουργικῶς εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, ὅπου παρηκολούθησεν αὐτοπροσώπως τὰ ἐκεῖ διαδραματισθέντα.

Ἡ αἰρεσιάρχης αὕτη μετὰ τῶν ὁπαδῶν τῆς ἐπίστευον καὶ πιστεύουν, ὅτι ὁ Χριστὸς, καθαρῶς τὸ Ἱερὸν τῶν Οὐρανῶν, ἤρχισε συγχρόνως τὴν τελικὴν κρίσιν, ἀποκλείων πλέον τοῦ ἑλέους Αὐτοῦ τοὺς ἁμαρτωλοὺς. Ὡσαύτως, παρεδέχοντο καὶ παραδέχονται, ὅτι ὁ Χριστὸς θὰ μεσιτεύσῃ διὰ τὴν σωτηρίαν μόνον ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι γνωρίζουν περὶ τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς συμβεβηκότων τῷ 1844, ἐν ᾧ οἱ μὴ γνωρίζοντες καὶ μὴ παραδεχόμενοι τὴν ἐπισυμβᾶσαν ἀλλαγὴν ματαίως φροντίζουν διὰ τὴν σωτηρίαν των καὶ ἀνωφελῶς ἀναπέμπουν πρὸς τὸν Χριστὸν τὰς προσευχὰς των. Ἡ σωτηρία κατὰ τοὺς «Ἀντβεντιστὰς τούτους τῆς ἐβδόμης ἡμέρας», ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν γνῶσιν καὶ παραδοχὴν τῆς ἀκατανοήτου, διὰ πάντας τοὺς λοιποὺς χριστιανοὺς, Παρουσίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, γενομένης τῷ 1844, ὡς καὶ ἀπὸ τὴν τήρησιν τῆς ἀργίας καὶ τὸν ἁγιασμὸν τοῦ ἰουδαϊκοῦ Σαββάτου ἀντὶ τῆς χριστιανικῆς Κυριακῆς. Ὅλοι οἱ μὴ παραδεχόμενοι τὴν πίστιν των δὲν θὰ εἰσέλθουν

εἰς τὴν Αἰωνίαν Ζωὴν καὶ θά παύσουν νὰ ὑπάρχουν, λόγω τῆς πλήρους ἐκμηδενίσεως τῆς ψυχῆς των καὶ τοῦ σώματος, ἢ ὅποια θὰ ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτῶν.

Πᾶσαι αἱ Ἐκκλησίαι καὶ χριστιανικαὶ Ὁμολογίαι καὶ πάντες οἱ χριστιανοί, διὰ τοὺς «Ἀντβεντιστάς τῆς ἐβδόμης ἡμέρας», εἶναι οἱ «ἔχοντες τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου» (Ἀποκ. 13,17.16,2).

Ἐπὶ πλέον, οἱ αἰρετικοὶ αὐτοὶ πιστεύουν: α) ὅτι μόνον ἐκεῖνοι εἶναι οἱ κηρύττοντες τὰ τρία κηρύγματα τῶν τριῶν ἀγγέλων, τὰ ἀναφερόμενα ὑπὸ τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου (14,6-12). β) ὅτι ἡ σφραγὶς τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ ἅγιον Σάββατον καὶ γ) ὅτι οἱ ἀναφερόμενοι 144.000 ἐσφραγισμένοι κατὰ τὴν Παρουσίαν τοῦ Κυρίου (Ἀποκ. 7, 1-8) ἤρχισαν ἤδη νὰ σφραγίζονται, προπαρασκευαζόμενοι οὕτω διὰ τὴν Δευτέραν Παρουσίαν, ἢ Κρίσις τῆς ὁποίας ἔχει ἤδη ἀρχίσει ἀπὸ τοῦ ἔτους 1844, ἢ δὲ συντέλεια τοῦ κόσμου εὐρίσκεται ἐπὶ θύραις.

Ἡ θεωρία τῆς Ἑλένης Χάρμον-Γουάιτ, ὅτι ὁ Χριστὸς εἰσῆλθε τῷ 1844 εἰς «τὸ Ἱερὸν τῶν Οὐρανῶν» διὰ νὰ τὸ καθαρῶσιν, εἶναι ἐκ τῶν πλέον παραδόξων διδασκαλιῶν, τῶν διδαχθεῖσων εἰς τὸν κόσμον καὶ δι' αὐτῆς συντελεῖται ἡ μεγαλειτέρα διαστροφή, τὴν ὁποίαν ὑπέστη ποτὲ ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ἡ περὶ σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου διδασκαλία τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἡ κυρία Γουάιτ ἐδίδαξεν ἀκόμη, ὅτι τὸ σωτηριῶδες ἔργον τοῦ Λυτρωτοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δὲν ἐτελείωσε κατὰ τὴν πρώτην Αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίαν, διότι κατ' αὐτὴν, ὡς ἰσχυρίζεται αὐτὴ, ἐνεφανίσθη Ἐκεῖνος ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τῆς Θουσίας καὶ τοῦ Πάθους Του ὡς Μέγας Ἀρχιερεὺς κυρίως, διὰ νὰ περατώσῃ ὅμως τὸ ἀναληφθὲν ἔργον τῆς σωτηρίας, πρέπει νὰ ἐμφανισθῇ ὡσαύτως ὡς Μέγας Βασιλεὺς καὶ νὰ ἐγκαθιδρυθῇ ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ Αὐτοῦ θρόνου. Συνεπῶς διδάσκει ὅπως αὐθαιρέτως, ὅτι ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν Ἀνάληψιν αὐτοῦ εἰσῆλθε μόνον εἰς τὰ «Ἁγία» καὶ οὐχὶ εἰς τὰ «Ἁγία τῶν Ἁγίων», ἢ εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ὅπως σαφῶς διδάσκει ἡ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή, καθ' ἣν ὁ Κύριος «ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ἐβρ. 1,3.8,1-2, ὡς καὶ κεφ. 9).

Ἄρχμ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑΣ

«Ὅτε ἤμην νήπιος, ὡς νήπιος ἐλάλουν, ὡς νήπιος ἐφρόνων, ὡς νήπιος ἐλογιζόμην ὅτε δὲ γέγονα ἀνὴρ κατήγγησα τὰ τοῦ νηπίου. Βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσσομαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην. Νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη».

(Ἀπ. Παῦλος: Α' Κορινθ. 14,11-13)

ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ

ΑΝΑΣΚΕΥΗ ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ

α'.

Ἵπάρχουν οἱ λέγοντες (οἱ Χιλιασταὶ) ὅτι «ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι Θεός», ἀλλὰ μόνον «ἓνα πνευματικὸν ὄν» ἀνώτερον τῶν ἀγγέλων καὶ «δημιούργημα» καὶ ὡς τοιοῦτο συνεπῶς μὴ δυνάμενον νὰ δημιουργήσῃ.

Ἄλλὰ κατὰ τὸ Ἐβρ. α' 5-8 οἱ ἄγγελοι εἶναι «ποιήματα» ὁ δὲ Υἱὸς «Θεός» Ὁν θὰ προσκυνήσουν οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ. Οὗτος εἶναι «εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου», «πρωτότοκος (καὶ ὄχι πρωτόκτιστος) πάσης κτίσεως».

Ὁ Μ. Βασίλειος λέγει, ὅτι, ὅπως ὁ Χριστὸς λέγεται «πρωτότοκος νεκρῶν» (Ἄποκ. α' 5) διότι εἶναι ὁ αἷτιος τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως, οὕτω καὶ πρωτότοκος κτίσεως, διότι εἶναι ὁ αἷτιος τῆς ἐξ οὐκ ὄντων δημιουργίας τῆς κτίσεως. Ἐάν, συνεχίζει, ἐπρόκειτο περὶ πρώτου κτίσματος τοῦ Χριστοῦ θὰ ἔλεγεν ὁ Θ. Παῦλος εἰς Κολ. α' 16 «καὶ αὐτὸς ἐγένετο πρὸ πάντων», ἐν ᾧ λέγει «Αὐτὸς ἐστὶ πρὸ πάντων δεῖξας τὸν μὲν αἰεὶ ὄντα, τὴν δὲ κτίσιν γενομένην» (ἴδε περὶ προαιωνίου ὑπάρξεως τοῦ Χριστοῦ).

Ἄλλωστε τὸ Κεφάλαιον ΣΤ' ὁλόκληρον τῆς παρουσίας μελέτης, τὸ ὁποῖον προτάσσομεν, «περὶ Θεότητος τοῦ Χριστοῦ» ἀποτελεῖ ἀνασκευὴν τῆς πλάνης τῆς κατὰ τῆς Θεότητος τοῦ Χριστοῦ, ὅπως ἐπίσης καὶ τὸ ἐν συνεχείᾳ Κεφάλαιον Ζ', «περὶ τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ», εἶναι ἀπάντησις εἰς τοὺς ἀρνούμενους τοῦτο.

β'.

Οἱ αὐτοὶ λέγουσιν ὅτι «δὲν ὑπῆρξε πρὸ τῆς ἐποχῆς... τοῦ βαπτίσματός του... ποὺ ἔλαβε τὸ δῶρον τῆς κληρονομίας τῆς θείας φύσεως», καὶ ὅτι «δὲν ἔγινεν ὁ συνδυασμὸς τῶν δύο φύσεων», ἀλλὰ ἦτο «ἐν ὄν ἀνθρώπινον», καὶ ὅτι «μετὰ τὸν Θάνατόν Του ἔλαβε μέρος ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν θείαν φύσιν», οὗτοι ἀρνοῦνται καὶ τὴν θαυματουργὸν σύλληψιν τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ ὕχ ἦττον ὁμοῦς ὁ Χριστὸς «κατέβη ἐξ οὐρανοῦ» (Ἰωάν. ε' 18) ὅπου ἦτο «ἐν μορφῇ Θεοῦ» (Φιλιπ. β' 6) καὶ «ἐν τῇ δόξῃ» (Ἰωάν. ιζ' 5).

«Ἐγεννήθη ἐκ Παρθένου διὰ Πνεύματος Ἁγίου» (Ματθ. α' 18, Λουκ. α' 35, Ἦσ. θ' 14).

«Ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο» (Ἰωάν. α' 14, Φιλιπ. β' 6-7).

Πρὸ τῆς ἐνσαρκώσεως ὑπῆρχεν «ἐν μορφῇ Θεοῦ» καὶ τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος κατοικεῖ ἐν αὐτῷ (Κολ. α' 9). (Αἱ ἐκφράσεις «ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων» καὶ «τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ» ἀντιτίθενται προφανῶς μὲ τὸ «μορφὴν δούλου λαβὼν» καὶ «ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος», τὰ μὲν τὴν θείαν φύσιν, τὰ δὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐκφράζοντα).

γ'.

Ὁμοίως λέγουσιν, ὅτι ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ δὲν ἐξιλεώνει, «ἀδὲν προμηθεύει ἢ δὲν ἐγγυᾶται εἰς οὐδένα ἀνθρώπων τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ εὐλογία», «ἀδὲν μεταφέρει τοὺς ἀμαρτωλοὺς εἰς τὴν αἰώνιον εὐδαιμονίαν κλπ.».

Πλὴν ὅμως ἡ καταλλαγή μὲ τὸν Θεὸν διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ρητῶς ἐν τῇ Γραφῇ διδάσκεται: «εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες... («Ρωμ. ε' 10), «ὄν προέθετο ὁ Θεὸς ἰλαστήριον... ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι...» (Ρωμ. γ' 24-25. Πρβλ. Β' Κορ. ε' 21), «ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμὲν διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφάπαξ» (Ρωμ. ι' 10. (ἴδε καὶ Ρωμ. ε' 6, 8, Πράξ. κ' 28, Α' Ἰωάν. β' : 2 κλπ.).

δ'.

Ἐπίσης οἱ αὐτοὶ ὑποστηρίζουν, ὅτι δὲν ἀνέστη σωματικῶς ὁ Χριστός: «ἀγνοοῦμεν τί ἀπέγινε τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ..., εἴτε μετεβλήθη εἰς ἀέριον εἴτε φυλάσσεται κάπου... οὐδεὶς γνωρίζει καὶ ἐξ ἄλλου τοῦτο δὲν εἶναι ἐπάναγκες». Ὁ Ἰησοῦς «εἶναι ὄν πνευματικὸν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀναστάσεώς του...».

Ἡ Γραφὴ ὅμως ἀντιθέτως ἱστορεῖ, ὅτι δηλαδὴ ὁ Χριστὸς ἐνεφανίσθη σωματικῶς ἐν τῷ μέσῳ τῶν μαθητῶν του: «... ἴδετε τὰς χεῖράς μου... ψηλαφήσατέ με... (Λουκ. κδ' 36-44). Ὁ Χριστός, λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, «ἀνέστη τὴν τρίτην ἡμέραν κατὰ τὰς Γραφάς» (Α' Κορ. ιε' 3-4). Ἡ Γραφὴ λέγει ὅτι «... Οὐδὲ δώσεις τὸν ὄσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν» (Ψαλμ. ις' 8-11). Ἐπίσης ὁ Χριστὸς ἀναφέρεται εἰς τὴν σωματικὴν του ἀνάστασιν, ὅταν ὁμιλῇ «περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ», τὸν ὅποιον «εἰς τρεῖς ἡμέρας θὰ ἐγεῖρη» (Ἰωάν. β' 20-21· ἴδε καὶ Ματθ. κη' Μάρκ. ις).

ε'.

Ἐν συνεχείᾳ οἱ αὐτοὶ ἀρνοῦνται τὴν ἀληθινὴν Ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ, τὴν δόξαν του καὶ τὴν παροῦσαν Ἱερωσύνην ὡς Ἰησοῦ, Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ τὴν προσωπικὴν του ἔλευσιν, λέγουν ὅτι «ἐγκατέλειψε τὴν

ἀνθρωπίνην φύσιν του δια τὴν ἀνωτάτην τάξιν τῆς πνευματικῆς φύσεως», καὶ «ἐπειδὴ δὲν εἶναι πλέον κατ' οὐδένα βαθμὸν ἀνθρώπινον ὃν δὲν πρέπει νὰ σκέπτηται κανεὶς ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ ὡς ἀνθρώπινον ὄν».

Ἐν τούτοις ἡ Ἀνάληψις τοῦ Χριστοῦ σωματικῶς εἶναι κατὰ τὴν Γραφὴν πραγματικότης (Πράξ. α' 9-11, Μάρκ. ις' 19). Ὁ Πρωτομάρτυς Στέφανος τὸν εἶδε ἐν τῇ δόξῃ του (Πράξ. ζ' 55. Πρβλ. Μάρκ. ιδ' 62 καὶ Ἑβρ. β' 9, 13). Ὁ Χριστὸς ἤδη μεσιτεύει ἐν οὐρανοῖς ὡς Ἀρχιερεὺς (Ἑβρ. δ' 14, θ' 24). Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ ὁμιλεῖ περὶ μεταμορφώσεως σωμάτων τῶν πιστῶν τῶν τε τότε (κατὰ τὴν δευτέραν ἔλευσιν τοῦ Κυρίου) ζώντων, ὡς καὶ τῶν ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν (Α' Θεσ. δ' 14-18), καὶ ὅτι «τὸ μετασχηματισθὲν σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν θὰ γίνῃ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ...» (Φίλιπ. γ' 21, Α'. Ἰωάν. γ' 2). Περὶ σωμάτων λοιπὸν ἐδῶ πρόκειται τῶν πιστῶν ποὺ θὰ ἀκολουθήσουν καὶ αὐτὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ἄρα ὁ Χριστὸς ἀνέστη καὶ θὰ ἐπανέλθῃ σωματικῶς πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ παραλάβῃ τὴν Ἐκκλησίαν Του (Ἰωάν. ιδ' 1-4).

Τὸ ὅτι δὲ ἀνέστη, καὶ ἀνελήφθη σωματικῶς, ἐξάγεται καὶ ἐκ τοῦ χωρίου: «ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος σωματικῶς», δεδομένου ὅτι, ὅταν ἔγραφε τοῦτο ὁ Θ. Παῦλος τῷ 62 μ.Χ., εἶχε ἤδη ὁ Χριστὸς ἀναληφθῆ εἰς οὐρανοῦς, διότι ἄλλως δὲν δικαιολογεῖται ἡ χρῆσις τοῦ ἐνεστῶτος «κατοικεῖ», ἀλλὰ τοῦ ἀορίστου «κατόκησεν».

ὑπὸ τὴν κατάστασιν ὅθεν αὐτὴν τῆς σωματικῆς Ἀναλήψεως φυσικὸν εἶναι νὰ ἐπανέλθῃ, ὁπότε «θέλει ἰδῆ αὐτὸν πᾶς ὀφθαλμὸς καὶ οἴτινες ἐξεκέντησαν αὐτὸν» (Ἀποκ. α' 7, κεφ. ε').

στ'.

Ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ αὐτὴν τὴν βασικὴν καὶ θεμελιώδη διδασκαλίαν τῆς Γραφῆς, τῆς διὰ χάριτος πλήρους σωτηρίας τοῦ πιστεύοντος, παραποιοῦν ἐξ ὀλοκλήρου διαστρεβλώνοντες τὸ Πνεῦμα καὶ τὴν διδασκαλίαν τῶν Γραφῶν. Οἱ αὐτοκαλούμενοι σπουδασταὶ αὐτῶν, οἵτινες ἀρνοῦνται καὶ τὴν βαρῦτητα καὶ τὴν αἰώνιον κρίσιν τῆς ἁμαρτίας δι' ὕσων πλανώμενοι διδάσκουσιν:

Ὁ Θεός, λέγουν, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιτρέψῃ τὸ κακόν... διὰ νὰ ὀδηγήσῃ τὸν ἀνθρώπον εἰς τὸ νὰ γνωρίσῃ τὴν ἁμαρτίαν... καὶ οὕτω, νὰ ἀγαπήσῃ τὸν δημιουργόν του... καὶ νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἁμαρτίαν»· «ὅλα τὰ τέκνα τοῦ Ἀδάμ δὲν εἶναι διεφθαρμένα εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν διὰ τῆς πτώσεως». Καὶ ὁμιλοῦν «περὶ νέας

μετά θάνατον δι' ὅλους εὐκαιρίας, ἂν ἀπορρίπτοντες τότε θά ἐξουδενωθῶν» καὶ ὅτι ἡ κρίσις δὲν θά εἶναι φοβερὰ «ἀλλὰ ἀφορμὴ χαρᾶς καὶ εὐσπλαχνικῆ», ἰσχυριζόμενοι ὅτι ὁ «ἀναγεννηθεὶς» δὲν «ἔχει ζωὴν αἰώνιον» καὶ τὴν θείαν φύσιν «παρὰ εἰς τὴν ἀνάστασιν». Δύναται νὰ χάσῃ τὴν ψυχὴν του καὶ νὰ εἶναι τότε χαμένος. Εὐρίσκεται εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον μὲ τὸν Ἀδὰμ «ἕνας ἀνθρώπος δεδικαιωμένος». Ἐπειτα διὰ τῶν ἔργων του δύναται νὰ γίνῃ «ἀφιερωμένος» καὶ ἔπειτα μετὰ τὸν θάνατον «δοξασμένος».

Καὶ ταῦτα, καθ' ἣν στιγμὴν ὅλη ἡ Γραφή καὶ διὰ τῶν Θεοπνεύστων Ἐπιστολῶν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἀντιθέτως διδάσκει: «οὐ γὰρ ἔστι δικστολή πάντες ἡμαρτον καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. γ' 22 ἴδε καὶ Γεν. γ', Ρωμ. γ' 1-22, ε' 12, Α' Κορ. ιε' 22, Ἐφεσ. β' 1-2, καὶ γενικῶς ὅλων τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ θ. Παύλου τὰ πρῶτα κεφάλαια, ὅπου διαλάμπει καθαρὰ ἡ περὶ χάριτος διδασκαλία, ὥστε νὰ μὴ χρήζῃ ἐνταῦθα ἀνασκευῆς).

Περὶ δὲ τῆς Δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ, ἣτις θά ἐκδηλωθῇ κατὰ τῶν ἀπιστησάντων κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, πολλαχοῦ ἡ Γραφή διδάσκει (ὡς ἐν Ἑβραίους ι' 27-28, Ματθ. κε' 41,46, ἐπίσης Ματθ. ι' 15, Λουκ. ιζ' 29-30, Πράξ. ιζ' 31, Ρωμ. β' 2, στ' 23, Ἑβρ. θ' 27, Ἀποκ. κ' II).

Τέλος ὡς πρὸς τὰ ἀγαθὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀναγεννήσεως, τὰ ὁποῖα ἀπολαμβάνει ὁ πιστὸς ἀπὸ τῶρα, προγευόμενος τούτων, τὰ ὁποῖα ἐν τῇ αἰωνιότητι θά ὀλοκληρώσῃ, ἡ Γραφή διδάσκει: «οὕτως ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον...» (Ἰωάν. γ' 16), «... νεκροὺς ἡμᾶς ὄντας... συνήγειρε... καὶ συνεκάθισε...» (Ἐφεσ. β' 5-6, ἴδε καὶ Ρωμ. η' 1-17, Α' Κορ. α' 30, ς' II, Ἐφεσ. α' 3-14, Κολ. β' 9-10, γ' 1-4, Α' Πέτρ. α' 23, Ἰωάν. α' 12, γ' 16).

Ἄγιογραφικῶς, κατὰ τ' ἀνωτέρω, ἀνασκευάσαντες συντόμως τὰς πλάνας τῶν μαρτύρων, ὡς αὐτοκαλοῦνται, τοῦ Ἰεχωβᾶ (ὁ Κύριος καὶ Θεὸς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης), δὲν εἰσῆλθομεν καὶ εἰς γενικωτέραν κριτικὴν τῆς πλάνης των, μία ἐκ τῶν ὁποίων καθ' ὃ ἐξόφθαλμος, προβάλλει ἡ τοῦ προφητικοῦ των συστήματος. Πόσον δὲ εἰς τοῦτο ἔχουν πλανηθῆ ἄρκει νὰ ἀναφέρωμεν τὰς προφητείας των διαψευσθείσας. Λέγουν οὗτοι: «Τὸ 1878 ὅλοι οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι καὶ οἱ ἄλλοι Εὐαγγελισταὶ Ἀπόστολοι... ἀνέστησαν πνευματικὰ ὄντα... καὶ ὅπως ὁ Κύριος εἶναι παρόντες ἐπὶ τῆς γῆς». Τὸ 1874 ὁ Χριστὸς ἦλθε καὶ τὸ 1914 ὁ καιρὸς τῶν ἐθνῶν ἐπληρώθη. «Ὅσοι καλοῦνται (τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ) δὲν ἔχουν πλῆρον νὰ ὀρίσουν χρονολογίαν. Λέγουν ὅτι ἡ ἔλευσις τοῦ Χριστοῦ ἔχει ἤδη γίνῃ καὶ ὅτι πνευματικῶς εἶναι παρὼν ἐπὶ τῆς γῆς.

Εἰς ταῦτα ἀπαντῶμεν, ἀναφέροντες τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου

Μάρκ. ιγ' 32, Α' Θεσ. ε' 2, Ματθ. ζ' 22-23, Β' Πέτρ. γ' 10, Τίτ. β' 13, κλπ. Πρόκειται λοιπόν περί παραμορφώσεως και διαστρεβλώσεως τῶν Γραφικῶν ἐδαφίων, μεταχειριζόμενοι ὄρους ἀρχαίους, διδάσκοντες τὰς πλάνας τῶν, συγκαλύπτοντες τὴν ἀλήθειαν καὶ τέλος σπεύροντες τὴν διαίρεσιν μεταξύ τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ὡς τοιοῦτοι εἶναι «ψευδοπροφῆται» (Ματθ. κδ' Π, 23-25).

Ἄς ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν μας πάντοτε τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ (Ἰωάν. ι' 5,27) καὶ ἄς προσέχωμεν συμφώνως τῇ τοῦ Πνεύματος διδαχῇ (Β' Ἰωάν. 9-11).

Ἡ παρούσα μικρὰ μελέτη συντάγη μετὰ βάσιν τὴν Ἀγίαν Γραφήν, τὴν ὁποίαν καὶ ἐπιναλοῦνται οἱ ἀντίθετοι, καὶ μετὰ πηγὰς ξένας, καὶ ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν σχετικῶν ἐκδόσεων. Φρονοῦμεν ὅτι ἐὰν ἔχη καὶ διαφωτιστικὴν δύναμιν διότι ἐπικαλοῦμεθα Ἀγιογραφικὰς μαρτυρίας πρὸς ἀνασκευὴν τῆς πλάνης, ἐπὶ πλέον παρέχει καὶ τὴν ἀφορμὴν τῆς ἐρεῦνης, ἣτις σήμερον, εἴπερ ποτέ, ἢ ἄλλοτε, ἐπιβάλλεται νὰ συστηματοποιηθῇ ὑπὸ τῶν ἐπαϊόντων, καὶ τὰ πάντα πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἡμῶν καὶ Σωτῆρος, Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ σωτηρίαν ψυχῶν.

Π.

ΘΕΜΑΤΑ ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΥ

Α'.

Μετὰ τὴν εὐχὴν ἔχομε μιά ἀπὸ τὶς ποικίλες ἐξωτερικεύσεις τῆς ἀνθρώπινης θρησκευτικότητος. Ἐκδηλώσεις λατρείας ἀποτελοῦν καὶ οἱ χριστιανικὲς εὐχές, ὅπως γίνεται καὶ στὶς ἄλλες θρησκείας.

Ἡ εὐχὴ εἶναι στὴν εὐρύτερη ἔννοια προσευχή. Ὁ Χριστὸς μᾶς ἔδωκε ὑποδειγματικὴν προσευχὴν (Ματθαῖος, στ' 9-13). Μετὰ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου δημιουργήθηκαν εὐχές τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν πρώτων Χριστιανῶν. Τύπο δοξολογίας τοῦ Θεοῦ παρέχει ὁ Παῦλος (πρὸς Ρωμαίους, ια' 36).

Πολλὲς συζητήσεις ἔγιναν γὰρ τὸ βιβλίον τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν διὰ Κλήμεντος, τοῦ τρίτου Ἐπισκόπου Ρώμης. Σήμερα θεωρεῖται αὐτὸ ὡς ἔργο τοῦ δ' ἢ τῶν ἀρχῶν τοῦ ε' αἰ. Ἀλλὰ καὶ τὸ τελευταῖον βιβλίον (470) τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν, ποῦ εἶναι οἱ 85 Ἀποστολικοὶ Κανόνες, καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι ἔργο τῶν Ἀποστόλων, ἀφοῦ μάλιστα ἀγνοεῖται ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχαιότητα, καὶ τὸ περιεχόμενό του προϋποθέτει χρόνους μεταγενέστερους ἀπὸ τοὺς Ἀποστολικούς. Ἡ διδασκαλία ὅμως αὐτῶν τῶν κανόνων δὲν ἀπέχει ἀπὸ ἐκείνη τῶν Ἀποστόλων.

Τέτοιες εὐχές τῶν Διαταγῶν τῶν Ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος σημειώνουμε: ἐσπερινοῦ, εὐλογίας ἐλαίου βαπτίσματος, Θείας Εὐχαριστίας, Κατηχουμένων, μύρου, ὄρθρου, ὑπὲρ μετανοούντων, χειροτονίας διακόνου ἢ πρεσβυτέρου ἢ ἐπισκόπου, εὐχή τεθνεώτων κλπ.

Ἀπὸ τὸν β' αἰῶνα ἀρχίζουν νὰ πληθύνονται οἱ χριστιανικὲς εὐχές. Ἡ δημοσία λατρεία ἰδίως τὸ ἀπαιτοῦσε αὐτό. Καθὼς περνοῦσαν οἱ χριστιανικοὶ αἰῶνες, οἱ προσευχὲς ἐγίνονταν πολλές, καὶ ἡ Ἐκκλησία καθιέρωσε κοινὸ τυπικὸ εὐχῶν.

Τὸ Εὐχολόγιον εἶναι ἀκριβῶς τὸ Λειτουργικὸ βιβλίον τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ἀποτελεῖ συλλογὴ χριστιανικῶν εὐχῶν. Ὅταν τις ἰδοῦμε ἀπαρτισμένες σ' ἓνα σύνολο, αἰσθανόμαστε ἰδιαίτερα τὴ σημασίαν τῶν λόγων τοῦ Παύλου (πρὸς Κορινθίους Α', ἰδ' 15): «προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσεύξομαι δὲ καὶ τῷ νοῦ· ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ τῷ νοῦ».

Στὸ Εὐχολόγιον περιέχονται οἱ εὐχές τοῦ ἐσπερινοῦ καὶ τοῦ ὄρθρου, οἱ Λειτουργίες Μεγ. Βασιλείου, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τῶν Προηγιασμένων Δώρων, οἱ Ἀκολουθίες τῶν Μυστηρίων καὶ ἁγιαστικῶν τελετῶν (βαπτίσματος, ἁγίου μύρου, χειροτονιῶν, γάμου, εὐχελαίου, ἐξομολογήσεως, ἁγιασμοῦ, ἐγκαινίων ναοῦ κλπ.) καὶ ἄλλες διάφορες εὐχές.

Ἀναφέρουμε τὰ ἀρχαιότερα Εὐχολόγια, ποὺ ἀποτελοῦν κωδικοποίησι τῶν εὐχῶν τῆς Ἐκκλησίας. Τέτοια εἶναι: 1) τοῦ Σεραπίωνος (τοῦ 4ου αἰ.), 2) ὁ πάπυρος Dêr-Balyreh (τοῦ 7ου αἰ.), 3) ὁ κῶδιξ Barberini (τοῦ 8ου αἰ.) καὶ τὸ ἀντίγραφό του ὁ κῶδιξ Sevastianov (τοῦ 11ου αἰ.), καὶ 4) ὁ Βησσαριανὸς κῶδιξ (τοῦ 10ου αἰ.).

Τὰ νεώτερα Εὐχολόγια εἶναι ἐκτενέστερα. Τέτοια εἶναι τοῦ Goar (1638), τῆς Βενετίας (ἐκδ. δ' 1877), τοῦ Δημητρίεβσκη (1894 καὶ 1901), τῶν Ἀθηνῶν (1899 καὶ 1927).

«Κατὰ τοὺς ἐν Ἀθήναις ἰδίως κώδικας» ἐξεδόθη ἀπὸ τὸν Π. Ν. Τρεμπέλα τὸ «Μικρὸν Εὐχολόγιον» (τόμος Α', 1950, καὶ τόμος Β', 1955). Οἱ εὐχές διαφόρων Ἀκολουθιῶν καὶ τάξεων σ' αὐτὸ ἀκολουθοῦνται ἀπὸ ἀναλυτικὲς παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα.

Οἱ Πατέρες καὶ συγγραφεῖς τῆς Ἐκκλησίας ἔγραψαν πολλὰ γιὰ τὴ σημασίαν τῆς εὐχῆς. Ἀναφέρουμε μερικὰ ἀπὸ τὰ γραπτὰ αὐτά, ποὺ ἄλλα ἀνήκουν σὲ παλαιότερους χριστιανικοὺς αἰῶνες καὶ ἄλλα σὲ νεώτερους.

Ὁ Ὁριγένης (3ος αἰ.) στὸ «Περὶ εὐχῆς» (Πατρολογία Migne, τόμ. 11, σελ. 416-561) τονίζει: «Ἀναγκαῖον δὲ οὐ τὸ προσεύχε-

σθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ προσεύχεσθαι καθ' ὃ δεῖ, καὶ προσεύχεσθαι ὃ δεῖ» (σελ. 417).

Ὁ Εὐσέβιος Παμφίλου (4ος αἰ.): «Εἰς τοὺς Ψαλμοὺς» περὶ εὐχῆς (Πατρολ. Migne, τόμ. 24, σελ. 13).

Ὁ Βασίλειος ὁ Μέγας (4ος αἰ.): «Εὐχαί, ἦτοι ἐξορισμοὶ πρὸς τοὺς πάσχοντας ὑπὸ δαιμόνων καὶ ἐκάστην ἀσθένειαν» (Πατρολ. Migne, τόμ. 31, σελ. 1677-1685).

Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος (5ος αἰ.): «Περὶ εὐχῆς» (Πατρολ. Migne, τόμ. 63, σελ. 579-590). Ἐξάγει: «Μέγα ἀγαθὸν εὐχὴ καὶ τὸ διὰ ταύτης τῷ Θεῷ διαλέγεσθαι» (σελ. 582).

Ὁ Ἀντίοχος ὁ Μοναχὸς (7ος αἰ.): «Περὶ προσευχῆς» (Πατρολ. Migne, τόμ. 89, σελ. 1756-1760). Συνδυάζει τὸν Λόγο του «Περὶ προσευχῆς» μὲ δύο ἄλλους Λόγους του «Περὶ ψαλμωδίας» καὶ «Περὶ κατανύξεως». Σημειώνει: «Ἡ προσευχή... καθαρά οὐσα καὶ Θεῷ ἐγγίζουσα» (σελ. 1756).

Ὁ Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς (7ος αἰ.): «Περὶ προσευχῆς» (Πατρολ. Migne, τόμ. 91, σελ. 805-812). Παραθέτει ἀποσπάσματα ἀρχαίων ἐλλήνων συγγραφέων, τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴ σημασία τῆς προσευχῆς.

Ὁ Συμεὼν ὁ Μεταφραστὴς (10ος αἰ.): «Εὐχαὶ μετὰ δεήσεως περὶ μεταλήψεως τῶν ἀχράντων μυστηρίων» (Πατρολ. Migne, τόμ. 114, σελ. 220-224).

Ὁ Ἀντώνιος ὁ Μοναχὸς, ὁ καλούμενος Μέλισσα, (12ος αἰ.): «Περὶ προσευχῆς» (κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος ἐράνισμα) (Πατρολ. Migne, τόμ. 136, σελ. 924-925).

Ὁ Μακάριος ὁ Φιλαδελφείας (14ος αἰ.): «Εὐχὴ ἐπὶ ἐπιδρομῆς ἐθνῶν» (Πατρολ. Migne, τόμ. 150, σελ. 237-240).

Ὁ Θεοφάνης ὁ Νικαίας (14ος αἰ.): «Εὐχὴ εὐχαριστήριος εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ρηθεῖσα ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς λοιμοῦ καὶ θανάτου» (Πατρολ. Migne, τόμ. 150, σελ. 352-356).

Ὁ Συμεὼν ὁ Θεσσαλονίκης (15ος αἰ.): «Περὶ τῆς θείας προσευχῆς» (Πατρολ. Migne, τόμ. 155, σελ. 536-669). Συνδυάζει ὅλα σ' ἓνα ὄρισμό: «Προσευχὴ ἐστὶ καὶ εὐχὴ καὶ ὁμολογία τῆς πίστεως, καὶ Πνεύματος Ἁγίου παρεκτικῆ, καὶ δωρεῶν θείων χορηγός, καὶ κάθαρσις καρδίας, καὶ ἐνοίκησις Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ πνευματικῶν ἐννοιῶν καὶ λογισμῶν θείων πηγὴ» (σελ. 544-545).

Ὁ Μανουὴλ Β' ὁ Παλαιολόγος (15ος αἰ.): «Εὐχὴ ἐωθινή» (Πατρολ. Migne, τόμ. 156, σελ. 564-573).

Μποροῦμε νὰ ἀναγράψουμε ἀρκετὲς ἀπὸ τίς Εὐχές, ποὺ ἀνή-

κουν σὲ διαφόρους ἐκκλησιαστικούς συγγραφεῖς. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ σκοπὸς τῆς ἐργασίας αὐτῆς δὲν ἀφήνει πολὺ χῶρο γιὰ μιὰ τέτοια ἀναδρομὴ, θὰ ἀρκεστοῦμε στὴ χειρόγραφη παράδοση τῶν Βιβλιοθηκῶν τῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Καὶ μὲ τὰ περιορισμένα παραδείγματα θὰ δειχθεῖ ἓνας πλοῦτος ἀπὸ τέτοιες εὐχές, ἐγκατεσπαρμένες σὲ διαφόρους κώδικες τῶν Μονῶν τοῦ Ἁθῶ. Ἄς σημειωθεῖ ὅτι τῶν ἰδίων συγγραφέων ὑπάρχουν καὶ ἄλλες εὐχές σὲ ἄλλους κώδικες, ἀλλὰ ἐμεῖς ἀρκοῦμεθα σὲ μιὰ μόνο ἀπὸ τὸν καθένα. Ἀλλὰ καὶ ἄλλων συγγραφέων, ποὺ δὲν ἀναγράφονται ἐδῶ, βρίσκονται σὲ διαφόρους κώδικες τῶν Μονῶν τοῦ Ἁθῶ καὶ ἄλλες εὐχές. Ὁ σκοπὸς μας δὲν εἶναι νὰ τις συλλέξουμε ὅλες, ἀλλὰ ἀπὸ ἓνα πλοῦτο παραδειγμάτων νὰ δείξουμε αὐτὸ ποὺ θέλουμε. Ἰδού: Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου (κώδιξ Μονῆς Διονυσίου 207, 7, τοῦ 17ου αἰ.).—Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου (Δοχειαρίου 216, 4, τοῦ 17ου αἰ.).—Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (Ξενοφῶντος 64, 2, τοῦ 18ου αἰ.).—Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ (Κουτλουμουσίου 254, 2, τοῦ 16ου αἰ.).—Θεοκτίστου τοῦ Στουδίτου (Παντελεήμονος 803, 7, τοῦ 17ου αἰ.).—Ἐφραίμ τοῦ Σύρου (Ἰβήρων 740, 22, τοῦ 16ου αἰ.).—Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ (Διονυσίου 226, 1, τοῦ 16ου αἰ.).—Παΐσιου τοῦ Ἐρημίτου (Παντελεήμονος 803, 5, τοῦ 17ου αἰ.).—Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ (Ἰβήρων 940, 2, τοῦ 16ου αἰ.).—Ταρασίου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως (Διονυσίου 204, 2, τοῦ 15ου αἰ.).—Ἁγίου Ὑπατίου (Γρηγορίου 160, τοῦ 18ου αἰ.).—Φιλοθέου Πατριάρχου (Μεγίστης Λαύρας 481, 5, τοῦ 17ου αἰ.).—Ἁγίου Τρύφωνος (Μεγίστης Λαύρας 943, 15, τοῦ 16ου αἰ.).—Ἁγίου Μοδέστου (Βατοπεδίου 803, 5, τοῦ 18ου αἰ.).—Κυπριανοῦ Ἱερομάρτυρος (Βατοπεδίου 279, 15, τοῦ 17ου αἰ.).—Σεραπίωνος ἐπισκόπου (Μεγίστης Λαύρας 149, 3, τοῦ 12ου αἰ.).—Θηκαρᾶ (Βατοπεδίου 260, 2, τοῦ 17ου αἰ.).—Λέοντος τοῦ σοφοῦ (Διονυσίου 529, 13, τοῦ 16ου αἰ.).—Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ (Διονυσίου 174, τοῦ 14ου αἰ.).—Νικολάου Καβάσιλα (Μεγίστης Λαύρας 1384, 2, τοῦ 18ου αἰ.).

Τοῦ Εὐχολογίου ὑπάρχουν πολλοὶ τύποι. Στους χειρόγραφους κώδικες τὰ Εὐχολόγια ἔχουν διαφορετικὴ κάθε φορὰ ἔκταση. Ὅλα, φυσικά, περιέχουν εὐχές. Πολλὰ Εὐχολόγια εἶναι σὲ κώδικες ποὺ περιέχουν κι' ἄλλες Ἀκολουθίες. Θ' ἀρκεστοῦμε κι' ἐδῶ νὰ ἀναφέρουμε τὰ Εὐχολόγια τῶν Βιβλιοθηκῶν τῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Καταγράφουμε τοὺς κώδικες, ποὺ περιέχουν μόνο Εὐχολόγια: Πρωτάτου 69 (16ου αἰ.).—Μονῆς Ἁγ. Παύλου 45 (17ου αἰ.).—Κωνσταμονίτου 19 (14ου αἰ.), 60 (16ου αἰ.), 109 (14ου αἰ.)—Παντοκράτορος 82 (17ου αἰ.), 149 (15ου αἰ.).

— Σίμωνος Πέτρας 157 (17ου αϊ.) — Καρακάλλου 135 (15ου αϊ.), 151 (16ου αϊ.), 200 (16ου αϊ.). — Φιλοθέου 150 (16ου αϊ.), 177 (14ου αϊ.), 185 (15ου αϊ.), 198 (16ου αϊ.). — Έσφιγγμένου 187 (15ου αϊ.). — Ξηροποτάμου 38 (16ου αϊ.). — Δοχειαρίου 226 (17ου αϊ.), 239 (17ου αϊ.). — Κουτλουμουσίου 340 (16ου αϊ.), 341 (16ου αϊ.), 349 (16ου αϊ.), 350 (16ου αϊ.), 358 (15ου αϊ.). — Διονυσίου 450 (15ου αϊ.), 452 (17ου αϊ.), 477 (18ου αϊ.), 523 (17ου αϊ.). — Ίβήρων 822 (15ου αϊ.), 850 (17ου αϊ.), 862 (17ου αϊ.). — Παντελεήμονος 77 (11ου αϊ.), 310 (17ου αϊ.), 780 (16ου αϊ.), 849 (17ου αϊ.). — Γρηγορίου 160 (18ου αϊ.). — Μεγίστης Λαύρας. (Τὰ Εὐχολόγια τῆς Μεγ. Λαύρας εἶναι πολλά. Ἐδῶ μόνο ἀναφέρουμε τὰ παλαιότερα, ὅσα ἀνήκουν στὸν 12ο, 13ο καὶ 14ο αϊ.). 127 (13ου αϊ.), 142 (14ου αϊ.), 153 (13ου αϊ.), 154 (13ου αϊ.), 247 (12ου αϊ.), 723 (14ου αϊ.). — Βατοπεδίου 985 (16ου αϊ.), 986 (18ου αϊ.), 987 (17ου αϊ.).

Ἐπειδὴ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶναι μιὰ ἀπὸ τὸν Ὅμηρον ἕως σήμερα, θ' ἀναζητήσουμε τὴν εὐχὴ στοὺς ἀρχαίους, καθὼς τὴν ἀπευθύνουν σὲ ποικίλες περιστάσεις τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου. Ἄλλοτε καὶ σὲ περιστάσεις τοῦ δημοσίου βίου.

Ἄς θυμηθοῦμε τὸν Ἀχιλλέα στὴν ἱεροπρεπῆ ἐκείνη στάση του, ποὺ μᾶς τὴ διηγεῖται ὁ Ὅμηρος στὴν Ἰλιάδα (Π 221-232). Κι' εὐθὺς ἀμέσως τὴν προσευχὴ του στὸν Δία (Π 233-248).

Μποροῦμε στὴν προσευχὴ αὐτὴ τοῦ Ἀχιλλέα ν' ἀνεύρουμε κάποια στάδια, ποὺ ἔχουν ἀναλογία ὡς πορεία μὲ τὶς χριστιανικὲς εὐχὲς τοῦ Εὐχολογίου. Δηλαδή, στὴν προσευχὴ αὐτὴ, πρῶτα ἔχουμε ἀπὸ τὸν προσευχόμενον Ἀχιλλέα τὸν ἔπαινο τοῦ Θεοῦ (Π 233-234):

*Ζεῦ ἄνα, Δωδωναίε, Πελασγικέ, τηλόθε ναίων,
Δωδώης μεδέων δυσχειμέρου.*

Δεύτερο ἔχουμε τὴν ἀναδρομὴ σὲ παλαιότερες δεήσεις, ποὺ τὶς πρόσεξε ὁ Θεός. Σὲ ἄλλα Ὅμηρικὰ παραδείγματα προσευχῆς ἔχουμε τὶς διαπιστώσεις προσευχῶν ἄλλων προσώπων, ποὺ εἰσακούστηκαν ἀπὸ τοὺς Θεούς. Ἐδῶ ἡ πεῖρα εἶναι προσωπικὴ (Π 236):

Ἡ μὲν δὴ ποτ' ἐμὸν ἔπος ἔκλυες εὐξαμένιοι.

Τρίτο ἔχουμε τὴ μετὰ βαση στὴ νέα παράκληση (Π. 238):
ἦδ' ἔτι καὶ νῦν μοι τόδ' ἐπικρήνηρον ἐέλδωρ.

Καὶ τελευταῖα, στὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς προσευχῆς (239-248), ἔχουμε τὸ περιεχόμενον τῆς δεήσεως, ἀπὸ τὸ ὁποῖο

ὡς καταστάλαγμα μεταφέρουμε τοὺς δύο τελευταίους στίχους (Π 247-248):

*ἀσκηθῆς μοι ἔπειτα θεὸς ἐπὶ νῆας ἴκοιτο,
τεύχεσί τε ξὺν πᾶσι καὶ ἀγχεμάχοις ἐτάροισι.*

Ἴδου καὶ δύο ἀνάλογα παραδείγματα, ἀπὸ τὰ πολλὰ τοῦ Χριστιανικοῦ Εὐχολογίου.

Τὸ ἓνα εἶναι μιὰ εὐχὴ στὴν Ἀκολουθία τοῦ Στεφανώματος, ὅπως ἐκτυλίσσειται στὰ τέσσερα στάδιά της.

Ὁ ἔπαινος τοῦ Θεοῦ:

Ὁ Θεὸς ὁ ἄχραντος καὶ πάσης κτίσεως δημιουργός...

Ἡ ἀναδρομὴ σὲ προγενέστερες δεήσεις ἀνθρώπων, ποὺ εἰσκακίστηκαν ἀπὸ τὸν Θεό. Ἀπὸ τὴν ἀπαρίθμηση πολλῶν περιπτώσεων, στεκόμαστε σὲ μιὰ:

*Ὁ τὸν Ἰσαὰκ τῆ Ρεβέκκα· χαρισάμενος καὶ τὸν τόκον
αὐτῆς ἐδλογήσας...*

Ἡ μετάβαση στὴ νέα παράκληση:

Πρόσδεξαι τὴν δέησιν ἡμῶν τῶν ἱκετῶν σου.

Τὸ περιεχόμενον τῆς νέας δεήσεως:

*Εὐλόγησον τὸν γάμον τοῦτον, καὶ παράσχον τοῖς δού-
λοις σου τούτοις ζωὴν εἰρηνικὴν, μακροήμερευσιν, σω-
φροσύνην, τὴν εἰς ἀλλήλους ἀγάπην ἐν τῷ συνδέσμῳ
τῆς εἰρήνης...*

Τὰ ἴδια τέσσερα αὐτὰ στάδια βρίσκουμε καὶ στὴν εὐχὴ «Εἰς φύτευμα ἀμπελώνου».

Τὸ πρῶτο:

Κύριε, Ἰησοῦ Χριστέ, σὺ εἶ ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή...

Τὸ δεύτερο:

Σὺ καὶ τὸν Ἰσραὴλ, ὡς ἄμπελον ἐξ Αἰγύπτου μετῆρας...

Τὸ τρίτο:

Ὅστω καὶ νῦν, Δέσποτα...

Τὸ τέταρτο:

*Ἐπιφοίτησον ἐπὶ τὸν Ἀμπελῶνα τοῦτον· φύτευσον, ρίζω-
σον, βάθυνον τὸ ἔλεός σου ἐπ' αὐτὸν...*

Γιὰ τὸ νόημα τῆς εὐχῆς στοὺς ἀρχαίους βλ. Αἰσχύλου Χορηφ. 1063-1064, Πινδάρου Ὀλυμπ. 4,21 καὶ Πλάτωνος Νόμ. 3,700β κ.λ.π.

Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἡ εὐχὴ πρὸς τὸν Θεὸ εἶναι ἀδιάλειπτη. Καὶ μὲ ποικιλία ἐκφράσεως ἀποδίνεται ἡ προσευχή: Ψαλμοὶ ριέ', 5, Δανιήλ, θ', 21, Σοφία Σειράχ λθ', 5 κ.λ.π.

Στὴν Καινὴ Διαθήκη ἡ εὐχὴ εἶναι στὴ βαθύτερη σημασία της καὶ κηρύσσεται σὲ ὅλο τὸ εὖρος της: «ὅσα ἂν προσευχόμενοι αἰτεῖσθε, πιστεύετε ὅτι λαμβάνετε, καὶ ἔσται ὑμῖν» (Μάρκος, ια', 24). Ἐπίσης βλ. Παύλου πρὸς Κορινθίους Β', γ' 7 καὶ Ἰακώβου Καθολικὴ Ἐπιστολὴ ε', 15.

Καὶ ἡ Λαογραφία δίνει ἰδιαίτουσα θέση στὶς εὐχές. Ἀποτελοῦν οἱ εὐχές ἐκδηλώσεις τοῦ λαοῦ καὶ εἶναι ἀνάλογες σὲ κάθε περίστασι τῆς ζωῆς, φανερώουν τὶς λαϊκὰς ἀντιλήψεις γιὰ τὶς διάφορες ἀξίες τῆς ζωῆς, καὶ παραλλάζουν ἀνάλογα μὲ τὶς σχέσεις πού ἔχουν κάθε φορὰ τὰ εὐχόμενα ἄτομα πρὸς διάφορα γεγονότα πού γίνονται αἰτίες τῶν εὐχῶν.

Ἀναφέρονται οἱ εὐχές στὴν ψυχὴ, καὶ πολλὰς φορὰς ἀνάγονται σὲ ἠθικὰ ἢ ψυχικὰ ὠφελήματα. Καὶ τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων τοῦ λαοῦ ἐνδεικτικὲς εἶναι οἱ εὐχές.

Σχετικὰ μὲ τὶς εὐχές ἀπὸ λαογραφικὴ ἀποψη βλ. Ν. Γ. Πολίτου «Εὐχαὶ καὶ κατάραι παρὰ τῶ ἑλληνικῶ λαῶ» («Περιοδικὸν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου», τόμ. Θ', 1875, σελ. 321 - 335).

(Ἐπεται τὸ τέλος)

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΕΥΔΗΣ

Νηστείας καὶ ἰλασμοῦ ὁ καιρὸς οὐ μόνον τῆς τῶν βρωμάτων ἀποχῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν ἁμαρτιῶν ἀπαλλαγῆς. Ἀπαλλάξαντες τοῖνυν ἑαυτοὺς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας, προθύμως νηστεύσωμεν· εἰδότες, ὅτι νηστεία ἀπόφασιν Θεοῦ ἀνεκαλέσατο. Νόμος τοῖνυν ἐκκλησιαστικὸς τὴν νηστείαν προμηγνύει, κήρυκα μεγαλοφωνότατον προστησάμενος τὸν προφητικὸν καὶ ἀποστολικὸν χορὸν. Καλεῖ δὲ οὗτος οὐκ ἄνδρας καὶ πρεσβύτας μόνους, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας· τῶν μὲν ἀνανεῶν τὴν νεότητα, τῶν δὲ μεταβάλλον τὴν φύσιν εἰς ἀνδρικὴν ἀρετήν. «Ἐν γὰρ Χριστῶ Ἰησοῦ οὐκ ἐν ἄρσεν καὶ θήλῃ». Ἄθλα δὲ τοῖς ἀγωνιζομένοις προστίθησι, βασιλείαν οὐρανῶν, καὶ στέφανον ἀειθαλῆ, καὶ ζωὴν αἰώνιον, ἐὰν μετὰ ἀγιοσύνης νηστεύσωμεν, κατὰ τὸν μακάριον Ἰωὴλ τὸν προφήτην λέγοντα: «Ἀγιασάτε νηστείαν, κηρύξατε θεραπείαν, συναγάγετε νήπια θηλάζοντα μαστοῦς· ἰερεῖς κλαύσατε ἐνώπιον θυσιαστηρίου· συγκαλέσατε πρεσβυτέρους. Ἐξεληθέτω νύμφη ἐκ τοῦ παστοῦ αὐτῆς, καὶ νυμφίος ἐκ τοῦ κοιτώματος αὐτοῦ». Ἅγιος γὰρ ὁ τρόπος τῆς νηστείας, ἀγίω Θεῶ ὑπὸ ἀγίον ἀγίως προσφερόμενος. Πάντα τοῖνυν ὁ κήρυξ καλεῖ ἐπὶ τὸν ἀνάνα. Διαφορὰ δὲ πολλὴ τοῖς ἀλλοῦσι καὶ βίον καὶ ἡλικιῶν. Οὐκ ἔστι δὲ ὁ ἀγὼν πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας καὶ τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας.

Μεγ. Βασιλίου, Περὶ νηστείας λόγος γ' § 1
(Migne 31, 1508).

ΔΙΑ ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

1ον

Εἰς τὴν Ἑθνικὴν Ἑορτὴν τῆς 25ης Μαρτίου

«Τῇ ἐλευθερίᾳ, ἣ Χριστὸς ὑμᾶς
ἐλευθέρωσε, στήκετε καὶ μὴ πάλιν
ζυγῶ δουλείας ἐνέχεσθε».
(Γαλ. 5,1)

Ἐλευθερία! Εἶναι ἡ λέξις ποῦ περικλείει τὸ νόημα τῆς σημερινῆς διπλῆς μεγάλης εορτῆς, ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς.

Ἐλευθερία! ἀπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένα τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά». Αὐτὴ ἦταν τὸ ἰδανικὸν καὶ τὸ κίνητρον ποῦ ἐνεψύχωνε τοὺς ἥρωας τοῦ 21. Αὐτὴ ἦταν τὸ ὄνειρον καὶ ὁ σκοπὸς τῶν γενναίων ἐκείνων ἀγωνιστῶν. Αὐτὴ τοὺς ὠδηγοῦσε σὲ ἐποποίτες μεγαλειώδεις καὶ σὲ θυσίας γόνιμες καὶ ἀποτελεσματικὰς.

Ἄλλ' ἡ ἀελευθερία, ἣ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν» εἶναι καὶ τὸ θέμα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου. Οὐράνιον προμήνυμα ποῦ ἀναγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔλευσιν τοῦ θείου Λυτρωτοῦ καὶ ἐλευθερωτοῦ τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν πνευματικὴν σκλαβιά τῆς ἁμαρτίας καὶ τῶν συνεπειῶν τῆς. Ὁ ὕμνος τῆς ἐλευθερίας ἀντγχεῖ ἀνά τὴν Πατρίδα μας σήμερον. Καὶ ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας—διὰ τῶν πτωχῶν τούτων λόγων—ἄς ἐξάρη τὸ ἀληθινὸν νόμμά τῆς.

1. Ἐλευθερία! Εἶναι πρωταρχικὸν δῶρημα τοῦ Δημιουργοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὡς κορωνίδα τῶν ἐπιγείων δημιουργημάτων. «Κατ' εἰκόνα Θεοῦ» πλασμένος ὁ ἄνθρωπος, διὰ τῆς ἐλευθερίας του προσωπικότητος ὑπεριεχεν ἀπὸ τὰ ἄλλα ὄντα τὰ μὴ δυνάμεθα νὰ κινηθοῦν πῶ πέρα ἀπὸ τὴν νομοτέλειαν τῆς φύσεως. Μόνος ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς εἶχε τὰ φτερά τῆς ἐλευθερίας, γιὰ νὰ σημειώνη κατακτήσεις ἐπὶ τῆς φύσεως καί, πρὸ πάντων, γιὰ νὰ ἐξυψωθῆ καὶ ἀναδειχθῆ πράγματι «καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ», μετὰ τὴν ἐλευθερίαν πάντοτε καὶ σταθερὰν ἐμμονήν του εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὴν ἀρετὴν.

Ὅμως ἡ κακὴ χρῆσις τῆς ἐλευθερίας ὑπῆρξεν ὀλεθρία διὰ τὸν ἄνθρωπον. Ἐξετράπη πρὸς τὸ κακὸν καὶ τὴν ἁμαρτίαν, ἐπὶ ζημίᾳ καὶ ἀπωλείᾳ τῆς παραδεισιακῆς εὐτυχίας του, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ζημίᾳ καὶ ἀπωλείᾳ καὶ αὐτῆς τῆς ἐλευθερίας του. Διότι «πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δουλόσ ἐστι τῆς ἁμαρτίας». Ὑποδούλωσις εἰς τὰ πάθη! Κλίσις καὶ ροπή πρὸς τὸ κακόν. Διχαλωσία εἰς τὸν τυραννικώτερον δυνάστην, τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὰ θλιβερά «ὀψώνια» αὐτῆς, ποῦ μεταφράζονται σὲ ἀνεφραστες συμφορὰς καὶ δυστυχίαν καὶ θάνατον. Ἰδοὺ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπιχειρηθείσης χειραφέτησεως ἀπὸ τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ. Τί δολαστικὴ ἀπάτη! Τί ὀλεθρία πλάνη! Καὶ ὅμως δὲν ἔπαυσε νὰ πλανᾷ καὶ νὰ παρασύρῃ τοὺς ἀνθρώπους.

Μία διαστροφή καὶ κακόβουλος παραποίησης τῆς ἐννοίας τῆς ἐλευθερίας ὠδηγεῖ πολλοὺς εἰς τὴν ἐσφαλμένην ἰδέαν, ὅτι ὁ ἠθικὸς νόμος, μετὰ τὰς ἐπιταγὰς καὶ τὰς ἀπαγορεύσεις του, μετὰ τὰ γνωστὰ «οὐ» καὶ «μὴ» τῶν ἐντολῶν του, δεσμεύει δῆθεν τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἀνθρώπων· καὶ ὅτι, ἐπομένως, ἡ ἀποτίναξις παντὸς ἠθικοῦ φραγμοῦ καὶ ἡ χειραφέτησις, ἀπὸ οἰονδήποτε ἀνώτερον κύρος εἶναι δῆθεν στοιχεῖα πραγματικῆς ἐλευθερίας. Κατὰ τὴν ἀντίληψιν αὐτὴν χαρακτηρίζονται ὡς «ἐλεύθερη ζωὴ» ὅλες οἱ ἠθικὰς ἀβαρίες. Κάθε

παραστράτημα και αυτή ή άσωτεία και ή διαφθορά ζητούν να καλυφθούν κάτω από τὸ πρόσχημα τῆς ἀνεξελέγκτου ἐλευθερίας.

Ἄλλοίμονον ὅμως, ἐάν ἐλευθερία σημαίη ἀποχαλίνωσιν. Ἄλλοίμονον, ἐάν ή ἐλευθερία ταυτίζεται μετὴν ἀσυδοσίας. «Μή ὡς ἐπικάλυμμα τῆς κακίας ἔχοντες τὴν ἐλευθερίαν», διαμαρτύρεται ὁ ἀπόστολος Πέτρος. Εἶναι τελείως ἀπαράδεκτος τέτοια ἐλευθερία, πὸς σημαίνει ὅτι δύναται τὸ κακὸν και οἱ κακοὶ νὰ κινουῦνται ἐλεύθερα, χωρὶς συνέπειες και κυρώσεις. Καὶ ἐγνώρισε δυστυχῶς ή ἐποχή μας τὴν ἀνήκουστον αὐτὴν νοοτροπίαν. Εἰς τὸ λεκτικὸν συγχρόνων συνθημάτων ἐλευθερία σημαίνει νὰ εἶναι ἐλεύθερον τὸ κακὸν και τὸ ἐγκλημα και νὰ μὴ ἀναγνωρίζεται εἰς τοὺς ἄλλους οὐδεμία ἐλευθερία νομίμων ἐνεργειῶν διὰ τὴν καταστολὴν τοῦ κακοῦ, διὰ τὴν ἀναχαίτισιν και τὴν τιμωρίαν τοῦ ἐγκλήματος.

Ἦ ἐλευθερία, ἀπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά, ποίαν ἀσεβῆ και ἀνοσίαν παραμόρφωσιν ὑφίστασαι μετὰ τὰς τὰς ἀντιλήψεις! Ἦ ἐλευθερία, δόρημα τέλειον ἄνωθεν καταβαίνον ἐκ τοῦ Πατρὸς τοῦ Οὐρανοῦ, ὅποια ὕβρις εἶναι διὰ σὲ ή χρησιμοποίησις τοῦ δικοῦ σου ὀνόματος διὰ τὸν χαρακτηρισμὸν ἀμαρτωλῶν και ἀνελευθέρων πραγμάτων!

2. Ποῖος ὅμως θὰ ἤθελε νὰ γνωρίσῃ τὴν πραγματικὴν, τὴν ἀληθινὴν ἐλευθερίαν; Εἶναι ή «ἐλευθερία ή Χριστὸς ή μᾶς ή λευθέρωσεν». Ἡ ἀπελευθέρωσις δηλαδὴ ἀπὸ τὴν δύναμιν και τὴν πίεσιν πὸς ἐξασκεῖ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ή ἁμαρτία.

Ποῖον εἶναι τὸ γνῶρισμα τῶν δούλων; Ὅτι δὲν ἐξουσιάζουν τὸν ἑαυτὸν των, ἀλλ' εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ κυρίου των. Καὶ ποῖον εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν τῶν ἐλευθέρων ἀνθρώπων; Ὅτι εἶναι κύριοι τοῦ ἑαυτοῦ των. Ἡ αὐτοκυριαρχία λοιπὸν εἶναι βασικὸν στοιχεῖον πραγματικῆς ἐλευθερίας.

Ἐρωτήσατε ὅμως οἰονδήποτε ὀπαδὸν τῆς δῆθεν «ἐλευθερίας ζωῆς»: Μπορεῖ εὐκολὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰ διάφορα πάθη και τὶς κακὲς ἐξεις του; «Θέλω, ἀλλὰ δὲν μπορῶ», θ' ἀπαντήσῃ. Μοῦ ἔχουν γίνεϊ δευτέρα φύσις. Ἄδύνατον νὰ λυτρωθῶ ἐξ αὐτῶν. Νὰ τον ὁ σιλάβος, ὁ δούλος ὁ πραγματικὸς πὸς εἶχε τὴν αὐταπάτην νὰ θεωρῇ τὸν ἑαυτὸν του ὡς ἐλευθερον πνεῦμα, ἀδέσμευτον ἀπὸ τὶς καθυστερημένες δῆθεν θρησκευτικὲς ἀντιλήψεις.

Ἴδου τώρα και ὁ ἡρωϊκὸς ἀνθρωπος. Μετὰ γενναϊότητα και θέλῃσιν ἀντιτάσσει ἕνα μεγαλόστομον ὄχι πρὸς ὅλες τὶς πιέσεις τοῦ κακοῦ. Καὶ ὁμολογουμένως, ὅποιος ἔχει τὴν δύναμιν νὰ λέγῃ αὐτὸ τὸ ὄχι πρὸς τὰς ἐκ τῶν ἔσω και ἐκ τῶν ἔξω ἐπιθέσεις τῆς ἁμαρτίας, εἶναι ὁ ἄξιος θεματοφύλαξ τῆς κληρονομίας ἐκείνων πὸς εἶπαν τὸ ὄχι τοῦ ἡρωϊκοῦ 21 και τῆς νεωτέρας ἐποποιίας τοῦ 1940-41. Εἶναι ὁ ἄξιος τῆς ἐλευθερίας, ὁ πραγματικὸς ἐλεύθερος.

Ἄγαπητοί! Ἡ μακρὰ ἱστορία τοῦ ἔθνους μας ἔχει σελίδες δόξης και ἀφθάστου μεγαλείου, ἀλλ' ἔχει και σελίδες μαῦρες και θλιβερές. Τὶς πρῶτες τὶς ἔγραψαν οἱ γενναῖοι ὑπέρμαχοι τῆς ἐλευθερίας. Οἱ δευτέρες ἐγράφησαν ἀπὸ τὴν μὴ ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὶς διαφορὰς κακίας. Γι' αὐτὸ ή σημερινὴ ἐπέτειος τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἔθνους μας προβάλλει μετὰ ἕνα σύνθημα. Προβάλλεται μᾶλλον μέσα εἰς τὸ πλῆσιον τοῦ θρησκευτικοῦ ἑορτασμοῦ τῆς ψυχικῆς ἀπελευθερώσεως, πὸς ἐσήμανεν ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Ἁγίας Παρθένου και βροντοφωνεῖ τοῦτο τὸ σύνθημα: ή ἀληθινὴ ἐλευθερία ὑπάρχει μόνον ἐν Χριστῷ. Ἡ χριστιανικὴ ζωὴ εἶναι ή μορφή τῆς πραγματικῆς ἐλευθερίας. Φυγαδεύεται ή ἐλευθερία τῶν ἀτόμων και τῶν λαῶν, ὅταν ὑπάρχῃ ὑποδούλωσις εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Θέλομεν λοιπὸν πραγματικὴν και μόνιμον ἐλευθερίαν; Ἄς φροντίσωμεν νὰ μὴ μᾶς νικᾷ και νὰ μὴ μᾶς ὑποδουλώσῃ καμμία ἀδυναμία.

«Τῇ ἐλευθερίᾳ ἣ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε
στήκετε, καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε».

2ον

Εἰς τὴν Α' στάσιν τῶν Χαιρετισμῶν

(23 Μαρτίου 1956)

«Ἐχουσα θεοδόχον ἢ Παρθένος τὴν μη-
τραν, ἀνέδραμε πρὸς τὴν Ἑλισάβετ».

Ὁ Ἀκάθιστος ὕμνος ἔχει ὡς κύριον περιεχόμενον τὸ μεγάλο γεγονός τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου. Καὶ μᾶς ὑπεθυμίζει τὸ «Χαῖρε» ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀγγελοσ πρωτοστάτης οὐρανόθεν ἐπέμφθη, διὰ τὸ εἶπεν εἰς τὴν Θεοτόκον. Καὶ ἰδοὺ ἀπόψε μᾶς μετέφερε νοερῶς εἰς τὸν ταπεινὸν οἰκίσκον τῆς Ναζαρέτ, ὅπου ἡ Παναγία Παρθένος ἐδέχθη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸ μήνυμα τὸ ἐξαιρετικόν, ὅτι διὰ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θὰ ἐγένετο Μητέρα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Καὶ εἶναι φυσικόν, μετὰ τὸν ἀρχαγγελικὸν αὐτὸν Εὐαγγελισμὸν, νὰ ἀπασχολοῦν αὐτὴν ἀναγκαιῶς ζητήματα σχετικὰ μὲ τὴν κατάστασιν τῆς κυοφορίας καὶ τῆς μητρότητος. Ζητήματα λεπτὰ πάντοτε. Ἴδιως διὰ μίαν ὑπέραγνον κόρην. Παρουσιάζεται λοιπὸν ἡ ἀνάγκη νὰ ἀνακοινώσῃ τὸ μεγάλο μυστικὸν τῆς εἰς ἕνα πρόσωπον σεβαστόν, πεπειραμένον καὶ τῆς ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης τῆς εἰς ἕνα πρόσωπον, τὸ ὁποῖον θὰ μπορέσῃ νὰ τὴν καταλάβῃ καὶ νὰ τὴν βοηθήσῃ. Καὶ διὰ τοῦτο «μετὰ σπουδῆς ἐπορευθῆ εἰς τὴν ὄρεινὴν, εἰς πόλιν Ἰούδα καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἠσπάσατο τὴν Ἑλισάβετ». Πρὸς αὐτὴν ἡ Παναγία Παρθένος αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀνακοινώσῃ ὅ,τι συνέβη.

1. Πάντοτε ἡ Παναγία Παρθένος προβάλλεται ὡς πρότυπον καὶ ὑπόδειγμα ὑπερόχου ἀρετῆς. Ἰδιαιτέρως ὅμως ἀποτελεῖ παράδειγμα διὰ τὴν νεότητά. Τὸ γεγονός δὲ τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἀπόψε ὑπογραμμίζομεν ἐκ τῆς ζωῆς τῆς, εἶναι θεμελιώδους σημασίας. Ἡ πρόπουσα κατανόησις του καὶ ἐκτίμησις τῆς σημασίας του εἶναι βασικὸν ζητήμα διὰ κάθε νέον ἢ νέαν. Ἐξαρτᾶται πολλάκις ἐξ ἐνὸς τοιοῦτου χειρισμοῦ τῶν πραγμάτων αὐτὴ αὐτῇ ἢ ἐξέλιξις τῆς ἠθικῆς ὑποστάσεως τῶν νέων. Ἰδοὺ τί θέλομεν νὰ εἰπώμεν: Ἡ ἡλικία τῆς νεότητος εἶναι μία ἡλικία ἢ ὅποια γενεᾷ μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ νέου ὀρισμένα προβλήματα. Καὶ ὁ νέος εἶναι ἀπειρος. Καὶ ἡ νέα στερεεῖται πείρας. Καὶ ἐὰν ἤθελε ὁ νέος ἢ ἡ νέα νὰ ἀντιμετωπίσῃ αὐτὰ τὰ σοβαρὰ προβλήματα μὲ ἐπιπολαιότητα, τὰ ἀποτελέσματα δὲν θὰ εἶναι ποτε εὐχάριστα. Ἡ λύσις τῶν προβλημάτων θὰ εἶναι ἐπισηφής. Διὰ τοῦτο εἴπομεν ὅτι, ὅπως ἰδιαιτέρως, ὡς πρὸς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἡ Παρθένος Μαρία παρουσιάζει ἀξιομίμητον σύνεσιν. Νεαρὰ κόρη, εὐρίσκειται ἀποτόμως ἐνώπιον τοιοῦτων ζητημάτων, τὰ ὁποῖα εἶχαν ἀνάγκην μεγάλης προσοχῆς εἰς τὴν ἀντιμετώπισίν των. Ἦδη ἠσθάνετο μέσα τῆς, ὅτι ἤρχισε νὰ ἐνσαρκώνεται ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ἦσθάνετο ὅτι ἔφερον ἐντὸς αὐτῆς ὡς ἄνθρωπον τὸν Χριστόν. Ἐντὸς ὀλίγου θὰ παρουσιάζετο ὅτι βαστάζει παιδίον ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς. Καί, φυσικὰ, οἱ ἄνθρωποι, οἱ πρόχειροι εἰς σχόλια, θὰ ἐσχολιάζαν τὸ γεγονός· καὶ αὐτὸς ὁ δίκαιος Ἰωσήφ θὰ ἐσκανδαλίζετο καὶ θὰ ἐβούλετο «ἀθάρα ἀπολύσαι αὐτήν». Διὰ ταῦτα πάντα αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀπευθυνθῇ πρὸς τὴν Ἑλισάβετ. («Ἄν εἶχε μητέρα, θὰ ἔτρεχε ἀσφαλῶς εἰς αὐτήν. Εἶναι ὅμως ὀρφανὴ καὶ διὰ τοῦτο ἀπευθύνεται εἰς τὴν πλησιεστέρην ἡλικιωμένην συγγενῇ τῆς).

2. Ἀλήθεια! Πόσο θὰ ὠφελοῦντο ὅλοι οἱ νέοι, ἐὰν εἰς τὴν νεανικήν τους ἡλικίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν παρουσιάζονται οἱ πρῶτες ὄνειροπολήσεις καὶ οἱ σχετικὲς ἀνησυχίες, δὲν τὰ ἐκλείναν ὅλα μέσα τους, ἀλλὰ ἀκολουθοῦσαν αὐτὴν τὴν σοφὴν κατικὴν νὰ φανερώσουν τὰ μυστικὰ τους ἐκεῖ ἀπ' ὅπου μία ἀσφαλὴς κατεύθυνσις θὰ τοὺς ἐδίδετο! Τί συμβαίνει ὅμως; Αὐτὰ τὰ προβλήματα ὁ νέος συνήθως τὰ ἀντιμετωπίζει μόνος του. Ἀρχίζει ἡ φαντασία του νὰ τὰ ἐπεξεργάζεται καὶ νὰ τὰ ζωγραφίζει δελεαστικά. Καὶ ὁ νέος ρευβάζει καὶ αὐτοενασχολεῖται, κατὰ τρόπον πολὺ ἐπικίνδυνον, μὲ τὰ ἐρωτηματικά του. Αὐτὴ ἡ μυστικότης, αὐτὸ τὸ κλείσιμον εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ὅσο παρατείνεται, ὅλο καὶ μεγαλώνει καὶ παρεμβάλλει ἕνα ἐμπόδιον, τὸ ὁποῖον δὲν ἀφίνει τὸν νέον ἢ τὴν νέαν νὰ ἐξωτερικέσῃ τὸ περιεχόμενον τῆς καρδίας. Ἀκόμη καὶ ἂν ἴαται ὑποπτευθοῦν οἱ γονεῖς, χρησιμοποιεῖται συχνὰ τὸ ψεῦδος ὡς διέξοδος, καὶ ὡς εὐκόλος τρόπος συστηματικῆς ἀποκρύψεως τῶν πραγμάτων. Ἡ κρυψίνοια δὲ αὐτὴ δημιουργεῖ πολλάκις ἀνωμαλίες στὸν χαρακτήρα καὶ νευρώσεις καὶ πολλὴν διάστροφον κατάστασιν. Ταλαίπωρα παιδιὰ! Προσπαθοῦν νὰ συγκαλύψουν ἄτι, εἰς τὸ ὁποῖον ἔδωσαν τέτοιαν κατεύθυνσιν, ὥστε νὰ μὴ θέλῃ τὸ φῶς, ἀλλὰ νὰ προτιμᾷ τὸ σκότος, διότι «πᾶς ὁ τὰ φαῦλα πράσσεων μισεῖ τὸ φῶς, καὶ ὁ ὕκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ φωτός». Γίνεται ὅμως καὶ ἄλλο σφάλμα, πολὺ μεγάλο, ὅταν οἱ νέοι καὶ αἱ νεάνιδες, πιεζόμενοι ἀπὸ μίαν ψυχολογικὴν ἀνάγκην νὰ ἀνακοινώσουν κάπου τὸ μυστικόν τους, κάνουν αὐτὸ τὸ λάθος: ἀντὶ τὰ ἀνακοινώσουν εἰς πρόσωπον κύρους καὶ αὐθεντίας, τὸ ἀνακοινῶντι εἰς τὸν πρῶτον φίλον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶναι ἀμφίβολον ἂν θὰ πάρουν σωστὴν κατεύθυνσιν, καὶ ὁ ὁποῖος, μὲ τίς κακὰς συμβουλές του καὶ τὴν ὅλην συζήτησιν τῶν πραγμάτων, μπορεῖ νὰ γίνῃ πολλές φορές ἀφορμὴ μεγαλειτέρας ἐξαχειρώσεως καὶ καταστροφῆς.

3. Γι' αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη νὰ κατανοηθῇ, ὅτι ἡ νεότης ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἐπειδὴ εἶναι φυσικὸ νὰ ἔχῃ τὰ ἐρωτηματικά της, ἐπειδὴ εἶναι φυσικὸ νὰ ἔχῃ τὰ προβλήματα καὶ τὰ γλυστρήματά της, ἔχει ἀνάγκην καλῆς καθοδηγήσεως. Καὶ μετὰ τοὺς γονεῖς καὶ τὰ ἐν γένει σεβαστὰ πρόσωπα τοῦ στενοῦ οικογενειακοῦ περιβάλλοντος δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦν οἱ νέοι μὴ ἕνα ἰδιαιτέρον πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ὁ Χριστὸς ὤρισε καὶ ἡ Ἐκκλησία κατέστησε, καὶ τὸ ὁποῖον εἶναι ἐντεταλμένον νὰ ἔχῃ τὴν ἀρμοδιότητα καὶ τὴν εὐθύνην νὰ δίνῃ σὲ ὅλους τὴν πρέπουσαν κατεύθυνσιν καὶ καθοδήγησιν. Ὁμιλῶ περὶ τοῦ πνευματικοῦ. Ὁμιλῶ περὶ τῆς μεγάλης ἀνάγκης τῆς ἐξομολογήσεως, ἡ ὁποία ἐθεσπίσθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ὄχι μόνον διὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν ἀνάγκην τῆς συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνάγκην ἐνὸς φωτισμένου καὶ ὑπευθύνου συμβούλου. Τί μεγάλο ἀγαθόν, ὁμολογομένως, νὰ ἔχῃς ἕνα ἄνθρωπον στοργικὸν καὶ πεπειραμένον ὡς σύμβουλον! Ὑπάρχουν ζητήματα, στὰ ὁποῖα εἴμεθα προκατειλημμένοι. Ὑπάρχουν ἄλλα ζητήματα, τὰ ὁποῖα οὔτε σ' αὐτὰ τὰ ἐμπιστὰ σου πρόσωπα δὲν μπορεῖς νὰ τὰ ἀνακοινώσῃς. Μὴ τὰ ἀφίσης μέσα σου. Μὴ τὰ καλύψῃς μὲ τὴν μυστικότητα. Λάβε τὴν ἀγούσαν πρὸς τὸ Ἐξομολογητήριον. Θὰ εὕρῃς ἐκεῖ μίαν ἀνωτέραν, ὑπερανθρωπίνην, καθοδήγησιν. Διότι ἐκεῖ ὑπάρχει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ Ὅποιον, διὰ στόματος τοῦ Πνευματικοῦ, θὰ σοῦ δώσῃ τὴν πρέπουσαν ὑπόδειξιν καὶ λύσιν.

Αὐτὰ λέγονται ἐπικαίρως ἀπόψε, στὴν ἀρχὴν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, διότι εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίσωμεν ὅλοι τὴν ἀξίαν τῆς ἐξομολογήσεως. Καὶ εἶναι μεγάλη ψυχολογικὴ ἀνάγκη τὸ ἀνοιγμα τῆς καρδίας.

Ἄς συντελέσουν τὰ λόγια αὐτά, ὥστε νὰ μάθωμεν νὰ ἐπωφελοῦμεθα τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα μᾶς παρέχει ὁ Κύριος, νὰ μάθωμεν νὰ ἐξαγιζώμεθα μὲ τὰ ἀγιαστικά Μυστήρια, τὰ ὁποῖα ὁ Κύριος ὤρισε πρὸς σωτηρίαν μας.

3ον

Εἰς τὴν Β' στάσιν τῶν Χαιρετισμῶν

(30 Μαρτίου 1956)

«Χαῖρε πιστῶν ὁδηγὲ σωφροσύνης».

Κατὰ τὴν ὁμιλίαν τῆς παρελθούσης Παρασκευῆς παρηκολουθήσαμεν τὴν Θεοτόκον, ἡ ὁποία μετέβη εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου, διὰ νὰ ἀνακοινώσῃ εἰς τὴν Ἐλισάβετ τὸ μέγα γεγονός τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ ν' ἀκούσῃ τῆς συμβουλῆς τῆς. Ἡ παραμονὴ τῆς Παναγίας Παρθένου εἰς τὸν οἶκον τῆς Ἐλισάβετ παρατάθη ἐπὶ τρεῖς μῆνας, μέχρις ὅτου δηλαδὴ ἡ Ἐλισάβετ ἐγέννησε τὸν Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον. Μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Προδρόμου ἡ Παναγία ἐπιστρέφει εἰς τὴν Ναζαρέτ.

Ὅμως μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν τριῶν μηνῶν, ἐπιστρέφουσα εἰς τὴν Ναζαρέτ, εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσῃ προβλήματα μεγάλα καὶ λεπτά. Ἦτο ἤδη ἡ κυοφορία τῆς εἰς τὸν τρίτον μῆνα καί, ἐπομένως, ἐκδηλὸς πλέον. Διὰ μίαν κόρην, ὅπως ἡ Παναγία, τὸ γεγονός αὐτό, τοῦ εἶχεν ἅγιαν καὶ οὐρανίαν τὴν προέλευσιν, ἦτο ἐν τούτοις ἀπὸ τὰ ζητήματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦν πολλὴ προσεκτικὴν χειρισμόν. Ἄλλ' ἡ Παναγία καὶ στὸ ζήτημα αὐτὸ ἐδέχθη ὄντως σοφὴ καὶ ὑπογραμμὸς καὶ παράδειγμα διὰ τοὺς πιστοὺς ὄλων τῶν γενεῶν. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὴν προσφωνοῦμεν ἀπόψε μὲ τὸ «Χαῖρε, πιστῶν ὁδηγὲ σωφροσύνης». Πράγματι, προκειμένου περὶ ζητημάτων σχετιζομένων μὲ τὴν σωφροσύνην, ἡ Παναγία διὰ τῆς ἐξαιρετικῆς καὶ σοφῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν ζητημάτων τῆς προβάλλεται ὡς ἄριστον παράδειγμα, κυρίως δὲ εἰς τὰς νέας καὶ τοὺς νέους, πρὸς τοὺς ὁποίους ἐθεωρήσαμεν σκόπιμον νὰ ἀφιερῶσωμεν τὴν παροῦσαν ὁμιλίαν.

1. «Χαῖρε πιστῶν ὁδηγὲ σωφροσύνης». Ὁ κόσμος ἤξερε ὅτι ἡ Παναγία Παρθένος, (ὀρφανὴ κόρη) εἶχε τὴν συμπαραστάσιν καὶ τὴν προστασίαν τοῦ μνηστήρός τῆς Ἰωσήφ. Στὸν ἄνθρωπον αὐτόν, τὸν κατὰ πάντα σεμνὸν καὶ ἀξιοσεβαστόν, τὸν ὁποῖον τὸ Εὐαγγέλιον ὀνομάζει «δίκαιον» δηλαδὴ ἐνάρετον, θὰ ἤμποροῦσε ἡ Παναγία νὰ ὁμιλήσῃ μὲ πᾶσαν ἐμπιστοσύνην διὰ τὸν εὐαγγελισμόν τῆς. Ὅμως δὲν τὸ ἀποφασίζει. Δὲν ἀνακοινώνει τίποτε εἰς τὸν Ἰωσήφ. Αἰσθάνεται ἀνυπερβλήτη δυσκολία νὰ ἐμπιστευθῇ ἀκόμη καὶ στὸν δίκαιον Ἰωσήφ ὅτι ἀφορᾷ τὴν κυοφορίαν τῆς; ἔστο καὶ ἀν—ὅπως ἐλέχθη—τὸ ζήτημα αὐτὸ εἶχε οὐρανίαν καὶ ἅγιαν προέλευσιν. Δὲν ἀνοίγει τὸ στόμα τῆς νὰ ὁμιλήσῃ δι' αὐτό. Καὶ μολότι ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἐγίνετο τὸ πρᾶγμα φανερόν καὶ θὰ ἐδημιούργει καὶ ὑποψίας (ἀδίκους βέβαια) καὶ σχόλια καὶ κίνδυνον ἀκόμη (ἀνθρωπίνως) διαπομπεύσεως καὶ καταδίκης, ἐν τούτοις προτιμᾷ μὲ τὴν σιωπὴν τῆς καὶ μὲ τὸ ἐρύθημα τοῦ πρώτου γινώσκοντος τῆς νὰ καλύπτῃ τὸ μυστήριον καὶ τὸ θαῦμα τὸ ὁποῖον εἶχεν ἐπιτελέσει εἰς αὐτὴν ἡ ἐπέλευσις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἡ δύναμις τοῦ Ὑψίστου. Ἐνα αἰσθημα αὐτοσεβασμοῦ δὲν τῆς ἐπιτρέπει νὰ ἀνοίξῃ καὶ συζήτησιν περὶ αὐτῶν τῶν ζητημάτων. Ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀγιότης τῆς ἔχουν ὡς πρώτον γνώρισμα τὸν αὐτοσεβασμόν.

Πάντοτε δέ, προκειμένου νὰ ἀντιμετωπισθοῦν τέτοια ζητήματα, πρέπει νὰ ἔχουν οἱ ἄνθρωποι σεβασμὸν πρῶτα πρὸς τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτῶν τῶν. Φαίνεται κάπως περιεργὸν νὰ γίνεταί λόγος περὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸν

ἑαυτὸν μας. "Ὅμως, ὅταν σκεφθοῦμε τί εἶναι ὁ ἑαυτός μας, θὰ κατανοήσωμεν τὸ πρᾶγμα. Διότι ὁ ἑαυτός μας δὲν μᾶς ἀνήκει, δὲν εἶναι δικός μας. «Ὁ ὐκ ἐστὶ ἐαυτῶν», λέγει τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, «ἡ γοράσθητε γὰρ τιμῆς». Ἐχομε ἐξαγορασθῆ διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Ἀνήκομεν, ἐπομένως, εἰς Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος διὰ τοῦ αἵματός Του μᾶς ἐξηγόρασεν. Ἐξ ἄλλου, τί εἶναι ὁ ἑαυτός μας; Ψυχικῶς μὲν εἶναι πνοή καὶ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ. Διότι κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐπλάσθη ὁ ἄνθρωπος. Καὶ ἐνεφύσησεν ὁ Θεὸς εἰς τὸ πρῶσωπον αὐτοῦ ποτὴν ζωῆς καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν». Ἄνλοιπὸν σκεφθῆς, ὅτι φέρεις τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, τότε θὰ ἀντιληφθῆς πόσος σεβασμὸς ὀφείλεται πρὸς τὸν ἑαυτὸν σου. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ σῶμα ὁ ἄνθρωπος—ὅπως βεβαιώνει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος—εἶναι ναὸς τοῦ Θεοῦ καὶ κατοικητήριον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. «Ἵμεῖς ἐστε ναὸς Θεοῦ ζῶντος» λέγει, καὶ «οὐκ οἶδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ἡμῖν ἁγίου Πνεύματός ἐστι;»

Κατὰ μίαν σχετικὴν ἀναλογίαν ὁ χριστιανὸς μετέχει τῆς τιμῆς καὶ τῆς χάριτος ποῦ ἔλαβεν ἡ Θεοτόκος. Διότι καὶ ὁ χριστιανὸς ἀξιώνεται νὰ βαστάσῃ μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του καὶ εἰς τὸ σῶμά του τὸν Θεόν. Σκέψου, χριστιανέ μου, τὴν ὄραν ποῦ ἀνοίγεις τὸ στόμα σου νὰ δεχθῆς ἐντὸς τῆς ψυχῆς σου καὶ τοῦ σώματός σου τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ θὰ ἐνοήσῃς πῶς γινόμεθα ναὸς τοῦ Θεοῦ καὶ γιὰ τὴν χρειάζεται πάντοτε σεβασμὸς πρὸς τὸν ἑαυτὸν μας. Ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς νέους πρέπει νὰ εἶναι ἀμείωτον τὸ αἰσθημα τοῦ αὐτοσεβασμοῦ, διὰ νὰ ἀντιμετωπίζον με τὴν πρόπουσαν προσοχὴν τὰ ζητήματα τῆς ἀγνότητος καὶ σωφροσύνης καὶ νὰ γίνωνται ἀνώτεροι τῶν δελεαστικῶν ἐκείνων πραγμάτων καὶ τῶν διαφόρων ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν πιέσεων καὶ ὠθήσεων πρὸς τὴν ἀνηθικότητα. Ὅποιος σέβεται τὸν ἑαυτὸν του ἀποκρούει κάθε τι ποῦ μολύνει τὸ σῶμα καὶ κατασπιλάνει καὶ διαφθείρει τὴν ψυχὴν. Ὡ! πόσο ἰσχυρὰ ὁμολογουμένης δυνάμεις καὶ τί σπουδαῖος ὁδηγὸς σωφροσύνης εἶναι ὁ αὐτοσεβασμὸς!

2. Ὅμως παράλληλα πρὸς τὸν αὐτοσεβασμὸν πρέπει νὰ ὑπάρχη καὶ ὁ ἀλλήλοσεβασμὸς. Καὶ ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν Θεοτόκον.

Τὴν εἶδαμε νὰ εἶναι πολὺ διστακτικὴ διὰ νὰ ἀνακοινώσῃ τὸ ζήτημά της εἰς τὸν Ἰωσήφ καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀρχίζουν διάφορες ὑποψίες κατ' αὐτῆς. Ἐπὶ πλέον τὸ πρᾶγμα προχωρεῖ ἀκόμη περισσότερον καὶ ὁ δίκαιος Ἰωσήφ ἀρχίζει νὰ σκέπτεται «ἀθάρα ἀπολύσαι αὐτήν», δηλαδὴ νὰ διαλύσῃ τὴν μνηστείαν του, «μὴ θέλων παραδειγματίσαι» τὴν Παναγίαν, τὴν ὁποίαν σέβεται καὶ τῆς ὁποίας γνωρίζει τὰς ἀρετάς, ἀλλ' ἐκπλήττεται καὶ ἀπορεῖ διὰ τὸ γενόμενον. Ἐξ ἄλλου ἡ Παναγία αἰσθάνεται τὴν ἀγνότητά της πλήρη καὶ ὁμως διατελεῖ ὑπὸ δοκιμασίαν φοβερὰν. Ἀλλὰ καὶ πάλιν μένει σταθερὰ εἰς τὴν γραμμὴν της. Ὁ αὐτοσεβασμὸς της συνοδεύεται καὶ ἀπὸ τὸν σεβασμὸν πρὸς τὸν μνηστήρά της. Τὸν σέβεται ὅπως καὶ ἐκεῖνος τὴν ἐσέβeto. Αὐτὸς δὲ ὁ ἀλλοσεβασμὸς δὲν ἐπέτρεπε συζητήσεις ἐπὶ τοιοῦτων λεπτῶν ζητημάτων. Ἐπεμβαίνει ὁμως ὁ Θεὸς διὰ νὰ προστατεύσῃ τὴν Παναγίον Παρθένον, ἡ ὁποία ἐκαλύετο νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τοῦ περὶ Αὐτὴν μυστηρίου. Ὅπως γνωρίζομεν, «ἀγγελος ἐφάνη κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ», τοῦ ἐξήγησε περὶ τίνος πρόκειται καὶ ἐκεῖνος γαλήνως καὶ ἤσυχος πλέον παραλαμβάνει τὴν Παρθένον Μαρίαν εἰς τὸν οἶκόν του γιὰ νὰ μείνῃ σύντροφός της παντοεινὸς καὶ προστάτης καὶ βοηθὸς της, πρὸ πάντων στὶς δύσκολες στιγμῆς, τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου.

Ἴδου πόσα πάλιν διδάσκει τοὺς πιστοὺς ὡς «ὁδηγὸς σωφρο-

σύνησις) ἡ Παναγία καὶ τὴν παράδειγμα προβάλλεται πρὸ πάντων εἰς τὴν νεότητά. Αὐτὸς ὁ ἀλληλοσεβασμὸς, ἐὰν ὑπῆρχε, θὰ προελάμβανε πλείστα ὅσα νεανικὰ ὀλισθήματα καὶ κατρακυλίσματα. "Οἱ γινώσκοντες τί γίνεται συνήθως στὰς περιπτώσεις αὐτὰς τῆς μνηστείας, τὰς ὁποίας κάθε οἰκογένεια θεωρεῖ εὐτυχῆ γεγονότα διὰ τὰ τέκνα τῆς. Καὶ στοὺς σημείων αὐτῶ ἐφιστῶ τὴν προσοχὴν ὄχι μόνον τῶν νέων ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκογενειάρχων, οἱ ὁποῖοι ὅταν πρὸκειται νὰ μνηστεύσονται τὸ παιδί τους, πρέπει, μαζὶ μετὰ τὴν χαρὰν, νὰ ἔχουν καὶ τὴν δέουσαν προσοχὴν καὶ ἐπαγρύπνησιν. Διότι εἶναι γεγονός ὅτι αὐτὴ ἡ συναίσθησις τοῦ ἀλληλοσεβασμοῦ ἐκλείπει πολλὰκις καὶ γι' αὐτὸ συμβαίνει πολλὰς φορές, μετὰ τὴν ἔλλειψιν αὐτῆς, νὰ ἐκλείψῃ καὶ ἡ ἀγνότης. Γι' αὐτὸ ἐπροβάλαμε ἀπόψε τὴν Παναγίαν ὡς ὑπόδειγμα ἀλληλοσεβασμοῦ. Καὶ πρέπει νὰ ἀποδίδωμεν ὅλοι μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν σχετικὴν καθοδήγησιν τῶν παιδιῶν μας, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ κατανοήσονται ὅτι ἡ μνηστεία ἔχει ὡς σκοπὸν τὴν ψυχικὴν ἔνωσιν τῶν δύο προσώπων. Διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ δὲ αὐτὴ μετὰ πᾶσαν ἀγνότητα πρέπει οἱ μνηστευμένοι νὰ κείνται εἰς τὴν ἀπόστασιν ἐκείνην τὴν ὁποῖαν ἐπιβάλλει ὁ αὐτοσεβασμὸς καὶ ὁ ἀλληλοσεβασμὸς, μέχρις ὅτου ἔλθῃ ἡ ὥρα νὰ φορέσουν τὸ στέφανον, μετὰ τὸ ὁποῖον ἡ Ἐκκλησία στεφανώνει τοὺς νέους πού ὡς καλοὶ ἀγωνισταὶ κατώρθωσαν νὰ νικήσουν τοὺς νεανικοὺς πειρασμοὺς καὶ νὰ φθάσουν ἀγνοὶ καὶ ἀμόλυντοι εἰς τὴν ὥραν τοῦ γάμου.

Εἶθε λοιπὸν, μετὰ τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, νὰ ἐμπνευσθοῦν ὅλοι οἱ πιστοὶ ἀπὸ Ἐκείνης πού ἀνεδείχθη, μετὰ τὸ παράδειγμά τῆς, «τῶν πιστῶν ὁδηγὸς σωφροσύνης».

Εἶθε τὸ παράδειγμα τοῦ αὐτοσεβασμοῦ καὶ ἀλληλοσεβασμοῦ πού μᾶς ἐδίδαξε σήμερα ἡ Παναγία νὰ εἶναι πάντοτε φωτεινὸς ὁδηγὸς τῶν νέων καὶ ὅλων τῶν πιστῶν, ἵνα ἡ ἀγνότης, ἡ ὁποία δυστυχῶς σήμερα δὲν ἐπικρατεῖ ὡς θὰ ἔπρεπε, ἐδραιωθῇ εἰς ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλειτέραν μερίδα τῆς κοινωνίας, ὥστε νὰ ὀρθοποδήσῃ ἡ κοινωνία μας καὶ νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τὰ δεινὰ πού ἐπεσώρευσαν εἰς αὐτὴν αἱ ποικίλαι ἡθικαὶ ἀσχημαίαι.

Ἄρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ Α. ΒΑΛΛΗΝΔΡΑΣ
Γραμματεὺς Ἱ. Ἀρχ/πῆς Ἀθηνῶν

ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΑ

“ ΔΙΑ ΝΑ ΔΙΑΚΡΙΘΗΙ... ”

Ἀνοίγοντας οἱ Χριστιανοὶ τὸν φτερινὸ Ἡμεροδείκτη τῆς Ἀπ. Διακονίας ἀντίκρισαν ἕνα ἐξωφυλλάκι πρὸ τῆς ἡμερομηνίας τῆς 1ης Ἰανουαρίου. Πληροφοροῦνται τὰ ἐξῆς: «Ἡ εἰκὼν τοῦ πλαισίου... εἶναι αὐθεντικὸν ἀντίγραφον τῆς σεβασμίας μορφῆς τοῦ ἁγίου Βασιλείου». Ἐχει καὶ κάποιαν προσθήκη: «ἐτέθη δέ, διὰ νὰ διακριθῇ ὁ μέγας οὗτος Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας μας ἀπὸ τὴν γελοιογραφικὴν παράστασιν τοῦ γέροντος μετὰ τὰ κόκκινα μάγουλα». Διαβάζοντας, λοιπὸν, τίς λίγες αὐτὲς γραμμές, μοῦ ἤλθαν στοὺς νοῦς μερικὲς πρόχειρες σκέψεις, τίς ὁποῖες καὶ σημειῶνω, χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ «Ἐφημερίου».

Καλὴ ἦταν ἡ ἰδέα νὰ μῆ ὁ Ἅγιος Βασίλειος στὸ πλαίσιον τοῦ Ἡμεροδείκτου, γιὰ νὰ βλέπουν τὸν ἐξαιρετὸν αὐτὸν οἰκουμενικὸν Διδάσκαλον τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἐτσι δὲν θὰ θυμούνται μόνο τίς πίττες καὶ τὰ δῶρα τῆς Πρωτοχρονιάς πού ἀνταλλάσσουν οἱ Χριστιανοὶ μας, ἀλλὰ καὶ κάτι ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν του, κάτι ἀπὸ τὸ χρυσωρυχεῖο τοῦ βίου του («πρὸς οἰκοδομήν»). Ὑπάρχουν ἐλπιδες ν' ἀποτυπώσονται οἱ κάτοχοι τοῦ Ἡμεροδείκτου καὶ ἄλλοι («τὴν σεβασμίαν μορφήν τοῦ ἁγίου Βασιλείου») καὶ νὰ μὴ τὸν συγχέουν μετὰ τὰ ἐξαμ-

βλώματα εκείνα πού γεμίζουν τὴν ἀγορά, γιὰ λόγους καθαρὰ ἐμπορικούς. Δὲν φθάνει ὅμως αὐτό. Διηλ. δὲν ἀρκεῖ οἱ μεγάλοι νὰ διατηροῦν ἀναλλοίωτη τὴν μορφή τοῦ Πατρὸς ἀπὸ τὶς κακότεχνες ἀσεβεῖς παραποιήσεις. Χρειαζέται ἡ προστασία τῶν παιδιῶν μας ἀπ' αὐτὴ τὴν κιβδηλία καὶ παραχάραξη. Γιατὶ ριζώνεται — ἀν δὲν ριζώθηκε — ὁ γελοιογραφημένος αὐτὸς «μασκαράς» μέσα στὴ λαϊκὴ ψυχὴ ὡς φαντασία, θέλοντας νὰ ἐκτοπίσῃ τὸν δικαιοῦχο κύριο τῆς ἡμέρας τῆς Πρωτοχρονιάς.

Θὰ πρέπει νὰ ξέρονται δὲ ἑλληνόπουλα, σὰν χριστιανόπουλα, ὅτι ὁ ἅγιος Βασίλειος ὑπῆρξεν ἕνας σοφὸς καὶ γραμματισμένος, πολὺ μορφωμένος ἄνθρωπος. Ἐξῆσεν ὡς γνήσιος καὶ ἀληθινὸς Χριστιανός. Ἐδίδαξε πρόφορικά τοὺς συγχρόνους του, καὶ μὲ τὰ γραπτὰ μνημεῖά του διδάσκει ὅλες τὶς γενεές. Ἦταν ὅμως καὶ ἐξαιρετικὰ φιλόανθρωπος. Μὲ πολλὴ λεπτότητα καὶ εὐγένεια, ὅσο τοῦ βάσταξε ἡ μεγάλη του περιουσία τὴν εἶχε μοιράσει στὴ φτωχολογιά. «Ὅ, τι ἔδινε τὸ προσέφερε σὰν δῶρο, γιὰ νὰ χαροποιήσῃ μικροὺς καὶ μεγάλους. Γι' αὐτό — θὰ ἐξηγήσωμε στὰ παιδιά μας — κι' ἐμεῖς σήμερα στὴ μνήμη του, πού γιορτάζει τὴν 1ην Ἰανουαρίου, τὸν τιμᾶμε ὅταν δίνωμε τὰ δῶρά μας στὰ φτωχὰ παιδάκια, στοὺς ἀνθρώπους, πού δυσκολεύονται νὰ ζήσουν, ἀν καὶ πολεμᾶνε γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς οἰκογενείας των.

Θὰ ποῦμε ἀκόμη στὰ παιδιά μας, πὸς αὐτὸς πού ἐμφανίζεται μὲ διάφορες πόνες καὶ ἀνάμεσα στὰ παιχνίδια καὶ στὰ ἐμπορεύματα δὲν εἶναι ἅγιος, ὁ δικὸς μας ἅγιος Βασίλειος. Ἐκεῖ εἶναι ἕνας καλιάτσος! Τὸ φρούτο αὐτό εἶναι ἀγγλοσαξωνικό. Εἶναι φρούτο «στυφὸ καὶ δύσπεπτο» γιὰ μᾶς. Εἶναι γελοιογραφία αὐτὴ ἡ γελοιογραφία καὶ δὲν ἔχει καμμιὰ, ἀπόλυτα καμμιὰ, σχέσι, οὔτε μακρυνή, μὲ τὸν δικὸ μας τὸν μεγαλειώδη καὶ σεμνὸν ἅγιον Βασίλειον, ὅπως εἰκονίζεται καὶ στὸ καρτονάκι τοῦ Ἡμεροδείκτου τῆς Ἀποστ. Διακονίας.

Προσοχή, ἀναγνώσται, προσοχή. Εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ λέμε ἀκόμα, ἀλλὰ εἶναι καὶ ἐντροπὴ νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν, «διὰ νὰ διακριθῇ» ὁ μέγας Βασίλειος, τὸ φωτεινὸ μετέωρο καὶ ἄδυτο ἄστρο, νὰ διακριθῇ, ἀπὸ τοῖον;...! Διαφωτίσατε τὰ παιδιά σας, προσέξτε ἀπ' τὶς παραποιήσεις.

† Ἀρχιμ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Γ. ΚΑΝΤΩΝΗΣ
Προϊστάμενος Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Δημητρίου Θεσ/νίκης

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἶδες. Ἰω. Μπιλιτάγκαν, Σκοτιαν Κατερίνης: Πολὺ λυπούμεθα διότι δὲν ἐξυπηρετῆσατε μὲ τὰ ἀγορασθέντα ὑφ' ἡμῶν καὶ ἀποσταλέντα ὑμῖν ἐπὶ πιστώσει 12 Μηνῶν μικροῦ σχήματος. Ἡμεῖς πρὸς τὸ παρὸν δὲν δυνάμεθα νὰ σᾶς προμηθεύσωμεν Μηνῶν μεγάλο σχήματος. — **Αἶδες.** Γεώρ. Μαλάμον, Σαρῆ Καριὰ Φαρσάλων: Ζητούμενοι τόμοι «Φωνῆς Κυρίου» 1953 καὶ 1954 σᾶς ἐστάλησαν ἔχρεώθητε μὲ δραχμὰς 14. Ἴσροῖ Ναοὶ Σαρῆ Καριὰ καὶ Διοκόλης ἐνεγράφησαν συνδρομηταὶ ὁ μὲν διὰ 30 ὁ δὲ διὰ 50 φύλλα ἑβδομαδιαίως. Ἐπιβαρύνονται μὲ 8 λεπτά κατὰ φύλλον συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ταχυδρομικῶν. Σᾶς ἐστάλη ὁ τιμοκατάλογός μας. — **Αἶδες.** Ἀνδρέαν Νικολάου, Κέϊτςζην Καλαβούτων: Δραχμαὶ 405 ἐλήφθησαν σᾶς ἀποστέλλονται σχετικαὶ ἐξοφλητικαὶ ἀποδείξεις ἐυχαριστοῦμεν. — **Αἶδες.** Στέφ. Βλαχόπουλον, Καβάλλαν: Σᾶς ἀποστέλλομεν τὸν τιμοκατάλογον, εἰς τὸν ἑποῖον θὰ εὑρῆτε τὰ ζητούμενα βιβλία μετὰ τῶν τιμῶν των. — **Αἶδες.** Βασίλ. Δάκαν, Ἁγιον Κοσμῶν Πωγωνίου: Ζητούμενα εἶδη Κατηχητικῶν σᾶς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ ἀναμένομεν ἔμβασιμά σας μειωμένο κατὰ 5 δραχμὰς, ὡς κρατοῦμεν ἡμεῖς. — **Αἶδες.** Χαράλ. Κουττουρέαν,

Κρανίδιον Ναυπλίου: Δραχμαὶ 48 ἐλήφθησαν καὶ σὰς ἐστάλη ἐξοφλητικὴ ἀποδείξεις· Ἀριθμὸς ἀποστελλομένων φύλλον «Φωνῆς Κυρίου» ἐροηθῆσθε κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σας ἀπὸ 1-4-56.—**Αἶδες.** Σάββαν Χατζηδάκη, Λέρον: Δραχμαὶ 150 ἐλήφθησαν καὶ σὰς ἀποστέλλεται σχετικὴ ἐξοφλητικὴ ἀποδείξεις· εὐχαριστοῦμεν. Ζητηθεῖσαι ἀκολουθία Msy. Τεσσαρακοστῆς σὰς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ. Σύνολον ὑπολοίπου λίσμου εἰς χρεῶσιν σας ἀνέρχεται εἰς 121 δραχμάς.—**Αἶδες.** Ἰωάννην Χαριστάδην, Μάγαρα Σανθῆς: Ζητηθέντα βιβλία σὰς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ· Ἐνεγράφητε συνδρομητῆς εἰς τὴν «Φωνὴν Κυρίου» διὰ 50 φύλλα ἑβδομαδιαίως ἀπὸ 1-4-56. Ἐπιβαρύνεσθε μὲ ἐξ λεπτὰ κατὰ φύλλον, συμπεριλαμβανόμενων καὶ τῶν ταχυδρομικῶν. Συνδρομὴ περιοδικοῦ «Τὰ Χαρούμενα Παιδιά» εἶναι δραχμαὶ 8.—**Αἶδες.** Βασίλ. Ζατοπούλου, Ἀναργύρους Ζίσης: Ἐστάλησαν ἐπ' ὄνομαί τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ σας ζητηθέντες 5 τόμοι Πατρολογίας καὶ 4 βοηθήματα Κατωτέρου Κατηχητικοῦ Παρακαλούμεν, ὅπως διασαφηνίσητε, ἂν ἐκτὸς τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ θὰ ἀποστέλλωμεν καὶ πρὸς ὑμᾶς προσωπικῶς τὴν Πατρολογίαν.—**Αἶδες.** Δημήτριον Τσίκαρη, Τσοτύλιον Κοζάνης: Ζητούμενον τεῦχος τοῦ «Ἐφημερίον» δὲν ὑπάρχει, διατίθεται ὁμοῦ δολοκλήρος ὁ τόμος τοῦ 1952 ἀντὶ 15 δραχμῶν ἂν θέλετε γράψατε νὰ τὸν ἀποστέλλωμεν.—**Πανοσιολ. Χριστοφ. Καλύβαν, Χαλκίδα:** Ζητηθέντα βιβλία σὰς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ. Ἡ «Ἱστορία τοῦ ταῖστου Μάγου» ἐξηγητήθη, ἦ ἀνατυπωθῆ λίαν προσεχῶς.—**Αἶδες.** Ἄθαν. Λαγόν, Κόμην Μαντινείας: Ἐνεγράφητε συνδρομητῆς εἰς τὰ περιοδικὰ «Τὸ Χαρούμενο Σπίτι» καὶ «Τὰ Χαρούμενα Παιδιά». Δραχμαὶ 30 ἐλήφθησαν καὶ σὰς ἀποστέλλονται σχετικαὶ ἐξοφλητικαὶ ἀποδείξεις· εὐχαριστοῦμεν. Ἀνάμεθα νὰ σας προμηθεύσωμεν παρ' ἑτέρου ἐκδότου Παρακλητικὴν τοῖς μετρητοῖς ἀντὶ 180 δραχμῶν 60 σειρὰ εἰκότων τιμῶνται 360 δραχμάς· τιμοκατάλογοσ σας ἐστάλη.—**Αἶδες.** Ἰωάννην Ἐμάνην, Κυθωνίαν Ναυπακτίας: Δραχμαὶ 22 ἐλήφθησαν καὶ ζητηθὲν βιβλίον σὰς ἐστάλη μετὰ σχετικῆς ἐξοφλήσεως· κρατοῦμεν εἰς διάθεσιν σας δραχ. 2.—**Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Ἀνανίαν Σιαμιδην, Κολχικὸν Λαγκαδᾶ:** Ἄμα τῇ λήψει τῶν ἐπιστρεφόμενων τόμων Πατρολογίας, θέλωμεν πιστώσει τὴν σχετικὴν μερίδα σας. Πολὺ ἐλπιῶμεν, ὁδύτι, παρὰ τὴν θέλησίν μας, σταματοῦμεν τὴν ἀπ' εὐθείας ἐξυπηρέτησιν σας.—**Πανοσ. Ἀρχιμ. Κων. Καρδαμένην, Σέρρας:** Ἐπεστήθη ἡ προσοχὴ ἀρομίδιον ὑπαλλήλου ἵνα παύσῃ τοῦ λοιποῦ ἢ ἀνωμαλία ἀποστολῆς τῶν τόμων τῆς Πατρολογίας.—**Αἶδες.** Λεωνίδαν Λεονταρίδην, Περιβολάκιον Θεσβόνικης: Ἐνεγράφη ὁ ἱερός Ναός σας συνδρομητῆς εἰς τὴν «Φωνὴν Κυρίου» ἀπὸ 1-4-56 διὰ 50 φύλλα ἑβδομαδιαίως. Ἐπιβαρύνεται μὲ ἐξ λεπτὰ κατὰ φύλλον. Ταῦτα δύνασθε νὰ ἐμβάζετε διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς—Ἀποστολικὴν Διακονίαν, Ἰωάν. Γενναδίον 14 Ἀθήνας—κατὰ τριμηνίαν, ἀναγράφοντες εἰς τὸ ἀπόκομμα τῆς ἐπιταγῆς τὸν σκοπὸν τοῦ ἐμβάσματος.—**Αἶδες.** Β. Ι. Ν. Μυκηναῖον: Δὲν δικαιοῦσθε ἐξαγορᾶς προὔπηρεσίας. Ἀπερχόμενος τῆς ὑπηρεσίας θὰ λάβετε σύνταξιν 612 δραχμάς καὶ ἐφ' ἅπαξ 3.120. Ὀφείλετε εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. ἀπὸ διαφοράν ἐπιδόματος πολυτετοῦς ὑπηρεσίας (Βλέπετε «Ἐφημερίον τοῦ 1955 σελ. 213) δραχμάς 837. Τιμοκατάλογος σας ἐστάλη. Ἐπιταγὴ σας δὲν ἐλήφθη εἰσέτι.—**Αἶδες.** Δημήτ. Παπακώσταν, Μηλιανὰ Ἀργῆς: Δραχμαὶ 80 ἐλήφθησαν καὶ σὰς ἀποστάλησαν σχετικαὶ ἐξοφλητικαὶ ἀποδείξεις· εὐχαριστοῦμεν. Ζητηθέντα σήματα Κατωτ. Κατηχητικοῦ σὰς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ.—**Αἶδες.** Ἠλίαν Μυλωνᾶν, Ροζενὰ Κορινθίας: Σὰς ἐστάλησαν διὰ τὸν μήνα Ἀπρίλιον ἂνὰ 300 φύλλα ἑβδομαδιαίως τῆς «Φωνῆς Κυρίου». Ἐπιβαρύνεσθε μὲ ἐξ λεπτὰ κατὰ φύλλον, συμπεριλαμβανόμενων τῶν ταχυδρομικῶν. Γράφατέ μας, ἂν θὰ συνεχισθῇ ἡ ἀποστολή.—**Αἶδες.** Νικόλ. Τσιλιμγκάκη, Καρθιανὰ Κισσάμου: Ἐνεγρά-

φητε συνδρομητής εις τὴν «Φωνὴν Κυρίου» διὰ 30 φύλλα ἑβδομαδιαίως. Ἐπιβαρύνεσθε μὲ ἕξ λεπτά κατὰ φύλλον, συμπεριλαμβανομένων τῶν ταχυδρομικῶν. Ζητηθέντα βιβλία οἷς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ ἀναμένοντες ἔμβρασίμ οὖσ. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς οὖσ ἐγένετο.—**Αἶδες. Γεώργ. Κοντόν, Μεγάλο Περιστερί, Ἰωαννίνων:** Ζητηθέντες τόμοι «Φωνῆς Κυρίου» οἷς ἐστάλησαν μετὰ τοῦ τιμοκατολόγου ἐχρεώθητε μὲ δραχμὰς 22 ἀναμένοντες ἔμβρασίμ οὖσ.—**Αἶδες. Κ. Δαμουλιανόν, Καμάρας Πατρῶν:** Ἰερὸς Ναὸς ἐνεγράφη συνδρομητής εις τὴν «Φωνὴν Κυρίου» διὰ 50 φύλλα ἑβδομαδιαίως. Οὗτος ἐπιβαρύνεται μὲ ἕξ λεπτά κατὰ φύλλον, συμπεριλαμβανομένων τῶν ταχυδρομικῶν.—**Αἶδες. Κων/νον Γαλλιῶταν, Μελίβοιαν Λαρίσης:** Δραχμαὶ 35 ἐλήφθησαν καὶ οἷς ἀποστέλλεται σχετικὴ ἐξόφλησις· εὐχαριστοῦμεν.—**Αἶδες. Ἀντώνιον Σπανόν, Ἀκοβον Μεγαλοπόλεως:** Δραχμαὶ 20 ἐλήφθησαν καὶ οἷς ἀποστέλλεται σχετικὴ ἐξόφλησις· εὐχαριστοῦμεν.—**Αἶδεσιμωτάτους Ἡλίαν Μουτζούρη, Τρόπαια Γορτυνίας, Ἐφημέριον Ἁγίας Παρασκευῆς Μεγάρων Ἀριτς, Σάββαν Ζαράφην Κάσον, Γρηγόρ. Ἀνυφαντὴν Ψαχνὰ Εὐβοίας, Παντελ. Χάλδαν Χιονάτα Κεφαλληνίας, Ἰερόδθεον Κατωγᾶν Ἄνδρον, Ἐφημέριον Ἁγίας Τριτάδος Ἀσπροκκλησιᾶν Καλαμπάκας, Ἀναστάσιον Θεολόγου Ζαγκλιβέριον Λαγκαδᾶ, Μιχαὴλ Ἀγαθὸν Ἄνω Βαθὺ Σάμου, Νικόλαον Φουτσιτζόγλου Πατρικίου Σερρών, Γεράσιμον Κουμάτων Ἀγκῶνα Κεφαλληνίας, Ἐφημέριον Κουλεντιῶν Μονεμβασίας, Ἐφημέριον Νεχωρίου Μεσολογγίου, Ἰ. Παναγιωτουνάκου Ξηρόκαμπον Σπάρτης, Γεώργιον Ματσούκαν Γαλατίσταν Χαλκιδικῆς, Ἄθαν. Κεχαγιᾶν Ἄνω Βασιλικὰ Φαρσάλων, Ἀναστάσιον Χατζηγιάννου Ἄνδρον, Ἀγαθ. Παππᾶν Βέροιας, Ἐφημέριον Ταξιαρχῶν Λάγιον Λακεδαιμόνος, Μιχαὴλ Ἀρμένην Ραχιάδες Κερκύρας, Ἰωάννην Τσάκον Ταρατίτην Λακεδαιμόνος, Ἐφημέριον Ἁγίου Γεωργίου Πύργου Κορίνθης, Χρῆστον Ζαχαράκη Ἄριαν, Νικόλ. Τριανταφύλλου Κήπου, Δημήτρ. Ἀγγελῆν Ἀργείου, Ἐφημέριον Ἁγίου Σπυριδῶνος Μεσολόγγιου, Κων/νον Παππᾶν Γεσθενήκου Ἰωαννίνων, Κων/νον Καλούζην Ζευγολατιὸ Κορινθίας, Ἰωάννην Στέφαν Οθήβας, Λεωνίδα Ἀρριανὸν Δαρφὶ Σπάρτης, Ζαχαρ. Ζαχαράκη Λάρισσαν, Ἐφημέριον Ἁγίου Λαζάρου Μεσολόγγιου, Ἐφημέριον Εὐαγγελισμοῦ Κοκκίνων Λακωνίας, Ἄθαν. Γεωργούδην Χρυσογέριον Νέστον, Λάζαρον Γεωργίου Κωσταράζιον Καστοριάς, Σταῦρον Καραγιάννην Λίκορον Ζαγορίου, Νικ. Ἐλευθερίου Νενέδες Σάμου, Λεων. Ἀνδρέου Ἀρβανίταις Σάμου, Παναγ. Ἡλιόπουλον Ζατοῦνα Γορτυνίας, Ἐφημέριον Καρυῶν Ἐνώσεως Κεφαλληνίας, Ἐφημέριον Ἁγίου Γεωργίου Λεπενοῦ Ἀργείου, Χριστοφόρον Κανιμᾶν Ἀγιάσων Μυτιλήνης, Ἐφημέριον Γεννήσεως Θεοτόκου Καστορίου Σπάρτης, Σπυριδῶνα Μαυρέλην Ἀμφιλοχίαν, Ἄθαν. Μαργιόλην Πάλερον Βονίτης, Γεώργιον Γούλαν Δροσοπηγῆν Ἄριτς, Ἐφημέριον Ἁγίας Βαρβάρας Ραχιάδες Κερκύρας, Δημήτριον Γιαννόπουλον Μουριαιάδα Κυπαρισσίας· Ἀποσταλεῖσαι ἕφ' ὑμῶν ἡτῶν καθ' ὑμᾶς ἰερῶν Ναῶν ἐπιταγαὶ ἐλήφθησαν καὶ οἷς ἐστάλησαν σχετικαὶ ἐξοφλητικαὶ ἀποδείξεις· εὐχαριστοῦμεν θερμῶς.**

Δι' οὗτο ἀφορᾶ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντόν :

Πρὸς τὸν Αἶδεσιμ. Πρωτοπρεσβύτερον κ. Ἐμμ. Γ. Μυτιληναῖον

Ἀποστολικὴν Διακονίαν, Ἰω. Γενναδίου 14, Ἀθήνας (τηλ. 72.112).

Ἐπεύθυνος Τυπ/φείου : Τ. Ρούτσης, Κουκουλάρη 9, Ν. Χαλκηδών.